

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ - ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΑΙ

Ὅσοι νομίζουσιν, ὅτι διὰ τῆς ἀπογραφῆς τῶν δημοσίων προϋπολογισμῶν τῆς ἐπικρατείας συμπληροῦται πᾶσα ἔρευνα περὶ τοῦ βάρους τῶν πολιτῶν, ἔχουσιν ἀτελῆ τῆς πραγματικότητος ἰδέαν. Οἱ δημοτικοὶ προϋπολογισμοὶ κατέχουσι κυριωτάτην θέσιν μεταξὺ τῶν περιπτώσεων τῆς γενικῆς φορολογίας. Ἡ ἐξακριβώσις αὐτῶν διατελεῖ ὑπὸ δυσχερείας, τὰς ὁποίας ἀγνοεῖ ὁ δημόσιος προϋπολογισμὸς τῆς ἐπικρατείας, ἐφ' ὅσον ἐνῶ οὗτος ψηφίζεται ὑπὸ τῆς ἐπισημοτέρας ἐν αὐτῇ ἀρχῆς διὰ τῆς μεγαλειότερας δημοσιότητος, ἀφ' ἑτέρου ἐκάστη δῆμου περιφέρεια ἔχει τὸν προϋπολογισμὸν τῆς, πρέπει δὲ νὰ συνακροισθῶσιν ὅλοι, ἵνα ἀποτελεσθῇ ἡ γενικὴ ἀπὸ τῶν δῆμων τῆς ἐπικρατείας φορολογικὴ εἰκὼν. Θέλομεν πραγματευθῆ τὸ θέμα ἐκ τῆς ἀπόψεως τῶν δημοτικῶν ἐσόδων κατὰ τὰς ἐπικρατείας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν Γερμανίᾳ τῆς Πρωσίας, Βαυαρίας, Βυρτεμβέργης, Βάδης, Ὁλδεμβούργου, Ἀλσατίας καὶ Λωραίνης.

Ἑλλάς. — Τὸ ἄρθρον 98 τοῦ ἀπὸ 1 ὁκτωβρίου 1852 νόμου ὑποχρεοῖ τὴν κυβέρνησιν, ἵνα κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους υποβάλλει εἰς τὴν βουλὴν γενικὸν δι' ὅλους τοὺς δήμους τῆς ἐπικρατείας πῖνακα, παριστάνοντα τὰ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος προϋπολογισθέντα ἔσοδα καὶ ἔξοδα ἐκάστου δήμου ἰδιαιτέρως. Καθόσον γνωρίζομεν, αἱ δύο τελευταῖαι ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος ἐπίσημοι τῆς κυβερνήσεως δημοσιεύσεις ἀνάγονται εἰς τοὺς δημοτικὸς προϋπολογισμοὺς τῶν ἐτῶν 1868 καὶ 1879. Τὰ μεταξὺ καὶ τὰ κατόπιν ἔτη δὲν δύνανται νὰ μαρτυρήσωσι τὴν τοῦ εἰρημένου νόμου ἐφαρμογὴν. Θέλομεν λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης περιορισθῆ εἰς τὰ πορίσματα τῶν πρὸ δεκαε-

τίας δημοτικῶν προϋπολογισμῶν, ἐπομένως τὰ κατὰ τὰς κατόπιν προσαρτηθείσας νέας ἐπαρχίας δὲν περιλαμβάνονται εἰς αὐτά.

Ἐν γένει τὰ κατὰ τὸ ἔτος 1879 προϋπολογισθέντα ἔσοδα τῶν τότε 366 δήμων τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας ἀναριθμῶνται εἰς 9,650,062 δρ. ὑποδικαιούμενα εἰς 14 κεφάλαια.

1) Ἔσοδα ἐκ δημοτικῆς περιουσίας. — Ἡ πηγὴ αὕτη τοῦ δημοτικοῦ εἰσοδήματος δὲν ἀπαντᾷται παρ' ἑλοῖς τοῖς δήμοις. Ἄλλοι ἔχουσι δημοτικὴν περιουσίαν προσοδοφόρον καὶ ἄλλοι στεροῦνται τοιαύτης. Τὸ ἄθροισμα τῶν παρὰ τοῖς πρώτοις τοιούτων ἔσόδων ἀναβαίνει εἰς 781,048 δρ. προερχόμενον ἐκ μισθώσεως δημοτικῶν παρρηγιμάτων ἐν ἀγοραῖς καὶ ἀλλαχοῦ, δημοτικῶν οἰκημάτων ἢ ἄλλων κτημάτων, δημοτικῶν λειβαδίων καὶ ποσίμου ὕδατος, ἐξ ἐκποιήσεως τεμαχίων γηπέδων, ἐκ τόκων δανείων, ἢ μετοχῶν, ἢ ὑπερημερίας κλπ.

2) Ἔσοδα ἐκ προστίμων. — Κατὰ τὰ ἄρθρα 12 καὶ 25 τοῦ περὶ δήμων νόμου καὶ 501 τοῦ ποινικοῦ νόμου, τὰ πταισματικὰ πρόστιμα καταβάλλονται εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ δήμου, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποῦ ἐπράχθη τὸ πταῖσμα. Ἐπίσης ἀνήκουσιν εἰς τοὺς δήμους 1) τὰ πρόστιμα τὰ ἐπιβαλλόμενα κατὰ τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ ἀπὸ 13 μαΐου 1835 διατάγματος εἰς τοὺς διὰ τῆς βοσκῆς τῶν ζώων βλάπτοντας τοὺς ἀγρούς, 2) τὰ δυνάμει τοῦ νόμου τῆς 26 ἰουνίου 1836 ἐπιβαλλόμενα πρόστιμα εἰς τοὺς δημοτικούς συμβούλους, τοὺς ἀδικολογῆτως ἀπολειπομένους τῶν συνεδριάσεων τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, 3) τὰ κατὰ τοὺς περὶ στρατιωτικοῦ καὶ διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ νόμους τῆς 1 νοεμβρίου 1851 καὶ 16 μαρτίου 1851 (μεταρρυθμισθέντας νῦν ἐπὶ ἐτέρων βάσεων) ἐπιβαλλόμενα πρόστιμα εἰς τοὺς δημοτικούς συμβούλους καὶ ὑπαλλήλους τοὺς μὴ ἐκπληροῦντας τὸ καθήκον αὐτῶν. Τὸ ἄθροισμα τῶν ἐσόδων τούτων ἀναβαίνει εἰς 134,384 δρ.

3) Τέλη ἐκ δικαστηρίων. — Τὸ ἥμισυ τῶν τελῶν τοῦ χαρτοσήμου τῶν ἐσωτερικῶν δικαστηρίων ἀνήκει εἰς τὸν οἰκίον δήμον κατὰ τὸ ἄρθρον 12 τοῦ ἀπὸ 23 μαρτίου 1835 διατάγ-

ματος. Τὸ ἄθροισμα τῶν ἐσόδων τούτων ἀναβαίνει εἰς 9,408 δραχμάς.

4) Ἑμμεσοὶ φόροι. — Πρόκειται περὶ τῶν δασμῶν οἷτινες ἐπιβάλλονται ἐπὶ τῶν πρὸς ἐσωτερικὴν ἢ τοπικὴν κατανόλων εἰσαγομένων ἐν τῇ δήμῳ καὶ ἀφορῶσι α') τὰ ὄνια καὶ β') τοὺς δημητριακοὺς καρπούς, τὰ ἄλευρα καὶ ἄλλα ἐμπορεύματα. Τόσον ἐπὶ τῶν ὀνίων τῆς α' κατηγορίας ὅσον καὶ ἐπὶ τῶν τῆς β' κατηγορίας ἀντικειμένων, ὁ δασμὸς ψηφίζεται ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου εἰς φορολογικὸν ὄρον μὴ ὑπερβαίνοντα τὰ δύο τοῖς $\frac{0}{10}$ τῆς τιμῆς τῶν φορολογητέων εἰδῶν. Ἡ μόνη διαφορὰ εἶναι ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔγκρισιν, διότι ἐπὶ μὲν τῆς α' κατηγορίας ὁ δασμὸς ἐγκρίνεται ὑπὸ τοῦ νομάρχου, ἐπὶ δὲ τῆς β' ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Ὁ ἐκτεθεὶς κανονικὸς περιορισμὸς τῆς πρὸς ἐσωτερικὴν κατανόλων εἰσαγωγῆς καὶ τοῦ ἀνωτάτου ὀρίου τῶν 2 τοῖς $\frac{0}{10}$ ὑπόκειται εἰς μίαν ἐξίρῃσιν σχετικῶς πρὸς τὸν δήμον Πατρέων, ἐν τῇ ὁποίῳ πᾶσα εἰσαγωγὴ φορολογεῖται μέχρις ὅμως 1 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{0}{10}$ τῆς ἀξίας τοῦ φορολογητέου. Τὸ ἄθροισμα τῶν ἐσόδων τούτων ἀναβαίνει εἰς 2,710,849 δρ. εἰς τὰς ὁποίας συμπεριλαμβάνονται καὶ αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἐξῆς πηγῶν πρόσσοδοι: Α') φόρος ἐκ τῶν λαχείων (τροποποιηθεὶς ἐσχάτως) πέντε τοῖς $\frac{0}{10}$ ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἐκκυβευομένου πράγματος, Β') ἄδειαι οἰκοδομῶν πρὸς δραχ. 5, διὰ δενδροφυτείας καὶ κατασκευῆν ὁδῶν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων τῶν πόλεων, Γ') μισθώματα παρρηγιμάτων ἐν πανηγύρεσι τελομένης περιόδου καὶ φόροι ἐπὶ τῶν εἰς αὐτάς εἰσκομιζομένων πρὸς πώλησιν, εἰσπραττόμενοι δυνάμει τοῦ ἄρθρου 27 τοῦ περὶ δήμων νόμου, διατηρήσαντος ἐν ἰσχύϊ τὸ ἀπὸ 4 φεβρουαρίου 1830 ψήφισμα τοῦ Κυβερνήτου, καθ' ὃ ἕκαστον φορτίον πληρώνει, ἂν μὲν περιέχη λιχνικά, τέσσαρας φοίνικας, ἂν δὲ χονδρικά, δύο, ἂν δὲ βρώσιμα, ἕνα (ἐκτὸς λαχανικῶν καὶ ὀπωρῶν), Δ') μετρικὰ δικαιοῦματα ἐπὶ τοῦ στατήρος καὶ κοιλοῦ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ περὶ δημοτικῆς φορολογίας παγίου νόμου, διατηρήσαντος ἐν ἰσχύϊ τὸ ἀπὸ 1 δεκεμβρίου 1827 νσ' ψήφισμα τῆς τότε βουλῆς καὶ δυνάμει τοῦ ἀπὸ 23 ἀπριλίου 1836 δια-

τάγματος όρίζοντος, ότι «οί έπιστάται των δημοσίων κανταρίων και κοιλών δεν δύνανται να επιφέρωσι την παραμικράν βίαν εις τους έμπόρους και πολίτας», τους μη θέλοντας να ποιήσωσι χρῆσιν αὐτῶν, και Ε') δικαιώματα εκ σφαγείων και κρεωπωλείων.

5) *Άμεσοι φόροι. — Πρόκειται περι τῆς δημοτικῆς εισφορᾶς, ἣτις ψηφίζεται κατ' έτος υπό του δημοτικοῦ συμβουλίου και εγκρίνεται υπό του νομάρχου. Έν γένει ο μὲν έγγειος φόρος τῶν προϊόντων δεν δύναται να υπερβῆ τὰ δύο τοις 0/0 του δλου επί του ακαθαρίστου εισοδήματος (κατά τὰ πρό του νεωτέρου νόμου περι φορολογίας τῶν άροτριώντων κτηνῶν ισχύοντα), ο δὲ επί τῶν ζῶων τὸ εν πέμπτον του αντίστοιχοῦντος δημοσίου φόρου, άνήκων εξ ήμισείας εις τον δῆμον τῶν χειμερινῶν βοσκῶν και εξ ήμισείας εις τον δῆμον τῶν θερινῶν βοσκῶν, εαν δικαιτῶνται ταῦτα εις την περιφέρειαν δύο δήμων. Σημειωτέον, ότι η εξ άμέσων φόρων πηγή τῶν δημοτικῶν προϋπολογισμῶν λειτουργεῖ επί άλλων βάσεων εν ταῖς έπαρχίαις τῆς Έπιταννήσου και επί άλλων εν ταῖς λοιπαῖς έπαρχίαις του κράτους. Τὸ ἄθροισμα τῶν εσόδων τούτων αναβαίνει εις 2,783,499 δρ.

6) *Απόληψις προκαταβαλλομένων. — Πρόκειται περι πληρωμῆς πρὸς τους δήμους ὧσων οὔτοι προκαταβάλλουσι τοῖς δημοδιδασκάλοις και ταῖς δημοδιδασκαλίαις διδάκτρων εις λογαριασμὸν τῶν εὐπόρων οικογενειῶν, κλπ. Τὸ ἄθροισμα τῶν εσόδων τούτων αναβαίνει εις 112,934 δρ.

7) Δάνεια. — Πρόκειται περι έκτάκτου πόρου, τὸ από του οποιου ἄθροισμα εσόδων άνέβη εις 196,180 δρ. Σημειωτέον, ότι τὸ έσοδον τούτο εις εξ μόνον δήμους ελειτούργησεν, ἦτοι τους Πειραιῶς, Πατρῶν, Έράνης, Σπετσῶν, Έρμουπόλεως και Κέας.

8) *Αφιερώματα και συνδρομαί. — Έκτακτος και αὐτη πηγή δημοτικῶν εσόδων, τὸ από τῆς οποιας ἄθροισμα άνέβη εις 214,207 δρ.

9) *Έσοδα άπρόοπτα. — Κατά παράδοxon τρόπον περιλαμβάνονται εν αὐτοῖς και τὰ εν τοῖς δημοτικοῖς ταμείοις του κράτους υπάρχοντα μετρητά. Τὸ ἄθροισμα του δλου άνέβη εις

374,093 δρ. Έν τοῖς νομοῖς Ἀττικῆς και Βοιωτίας, Ἀκαρνανίας, Λακωνίας, Μεσσηνίας και Ζακύνθου, παντάπασι καθυστέρησε τὸ άπρόοπτον τούτο.

10) Παρελθούσαι χρήσεις. — Υπελογίσθη τὸ ἄθροισμα τῶν άπ' αὐτῶν πιθανῶν εισπράξεων εις 1,592,495 δρ.

11) *Έσοδα άγαθοεργῶν καταστημάτων. — Τὸ ἄθροισμα τῶν εσόδων τούτων άνέβη εις 740,959 δρ. χωρὶς να έχωσι μετοχὴν εις αὐτὸ οἱ νομοὶ Αἰτωλίας και Ἀκαρνανίας, Ἀχαΐας και Ἡλιδος, Ἀρκαδίας, Λακωνίας, Μεσσηνίας, Κεφαλληνίας και Ζακύνθου.

Έπί του ὀλιγοῦ ποσοῦ τῶν δημοτικῶν εσόδων ιδου πῶς κατατάσσονται οἱ τους οποιους έχομεν υπ' ὄψιν 13 τῆς Ἑλλάδος νομοί: α') Ἀττικῆ και Βοιωτία 1,866,816 δρ., β') Ἀχαΐα και Ἡλις 1,393,305 δρ., γ') Κυκλάδων 1,203,361 δρ., δ') Μεσσηνίας 942,368 δρ., ε') Φθιώτιδος και Φωκίδος 720,689 δρ., σ') Ἀργολίδος και Κορινθίας 695,279 δρ., ζ') Κερκύρας 619,285 δρ., η') Αἰτωλίας και Ἀκαρνανίας 547,921 δρ., θ') Ἀρκαδίας 368,732 δρ., ι') Κεφαλληνίας 354,258 δρ., ια') Λακωνίας 346,968 δρ., ιβ') Εὐβοίας 312,631 δρ., ιγ') Ζακύνθου 275,445 δρ.

Πρωσσία. — Κατά τὰς έπισήμους δημοσιεύσεις τῆς Πρωσσίας τὰ έσοδα τῶν δήμων αὐτῆς προέρχονται, κυρίως ειπεῖν, εκ φόρων, οἵτινες εἶναι οἱ εξῆς: δημοτικὸς επί του εισοδήματος φόρος, πρόσθετα έκαστοτά εις τον έγγειον φόρον τῆς έπικρατείας ὡς και τῶν έπιτηδευμάτων, φόροι επί τῶν κυνῶν και επί τῶν σφαγείων, τοπικὰ δικαιώματα καταναλώσεως ὡς επί τῆς του ζύθου κλπ.

Τὸ βάρος τῆς δημοτικῆς φορολογίας υπελογίσθη ὡς εξῆς, κατὰ μέσον ὄρον, επί έκάστου κατοίκου τεσσαράκοντα πόλεων τῆς Πρωσσίας, τῶν σημαντικωτέρων: Ὁ επί του εισοδήματος φόρος από 4.25 μάρκων τῷ 1869 άνέβη εις 8.70 τῷ 1876. Τὰ επί τῶν έγγειῶν φόρων ποσοστά από 2.11 μάρκων τῷ 1869 άνέβησαν εις 3.80 τῷ 1876. Οἱ άλλοι φόροι ήλαττώθησαν, διότι από 4.42 μάρκ. τῷ 1869 κατέβησαν εις 3.06 τῷ 1876. Έν συνόλῳ ή καθ' έκαστον κάτοικον τῶν έκτεθεισῶν πρωσι-

κῶν πόλεων δημοτικὴ φορολογία ἀνέβη κατὰ μέσον ὄρον ἀπὸ 10.78 μάρκων τῷ 1869 εἰς 15.56 τῷ 1876. Αὐξήσις ἐντὸς δεκαπενταετίας 50 τοῖς 0/0. Ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν ἡ δημοτικὴ φορολογία ἐν Πρωσσίᾳ, εἶναι κατὰ μέσον, ὄρον καθ' ἕκαστον κάτοικον 7.83 μάρκα, ἐνῶ οἱ δημόσιοι φόροι τοῦ εἰσοδήματος, ὁ ἔγγειος καὶ ὁ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀναβαίνουν οὐ μόνον εἰς 5.83 μάρκα.

Ἰδιαιτέρως οἱ καθ' ἕκαστον κάτοικον τοπικοὶ φόροι, κατὰ μέσον ὄρον, ἠύξησαν ἐν Βερολίῳ ἀπὸ 15.09 μάρκων εἰς 21.43, ἐν Βρεσλάβη ἀπὸ 11.30 μάρκ. εἰς 15.53, ἐν Κολωνίᾳ ἀπὸ 12.00 μάρκ. εἰς 21.48, ἐν Κενιγσβέργῃ ἀπὸ 10.03 μάρκ. εἰς 11.18, ἐν Μαγδεμβούργῳ ἀπὸ 5.64 μάρκ. εἰς 9.62, ἐν Φραγκφόρτῃ ἀπὸ 18.40 μάρκ. εἰς 19.86. Ἡ μεγαλειτέρα αὐξήσις καὶ τὸ μεγαλειότερον βᾶρος τῶν τοπικῶν φόρων ἀπαντᾶται ἐν Κολωνίᾳ, κατόπιν τῆς ὁποίας ἔρχεται ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπικρατείας.

Ὁ δημοτικὸς φόρος ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος εἶναι ἰδιαίτερος βαρῦς. Συγκρινόμενος πρὸς τὸν δημόσιον φόρον ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ὑπερβαίνει πᾶσαν ἀναλογίαν. Οὕτως ἐν τῇ βιομηχανικῇ πόλει Κρέφελδ, ἣτις δὲν ἀποτελεῖ ἔξαιρέσιν, σχετικῶς πρὸς τὸν δημόσιον φόρον τοῦ εἰσοδήματος ὁ δημοτικὸς τοιοῦτος εἶναι 200 τοῖς 0/0 ἐπὶ εἰσοδημάτων 420—1,200 μάρκ., 240 τοῖς 0/0 ἐπὶ 1,200—1,350 μάρκ., 266 τοῖς 0/0 ἐπὶ 1,350—150 μάρκων, 300 τοῖς 0/0 ἐπὶ 1,500—2,100 μάρκων, 350 τοῖς 0/0 ἐπὶ 2,100—3,000 μάρκων, 400 τοῖς 0/0 ἐπὶ εἰσοδημάτων ἀνωτέρων τῶν 3,000 μάρκων. Ἴνα δώσωμεν τὸν γενικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος φόρου τῆς Πρωσσίας, ἀρκοῦσι τὰ φαινόμενα τοῦ εἰς τὸν δημόσιον ἀνήκοντος. Κατὰ τὸ 1880 ἐπὶ 5,000,000 φορολογουμένων ὑποκειμένων εἰς τὸν δημόσιον φόρον τοῦ εἰσοδήματος, ἐγένοντο 439,000 ἐκτελέσεις πρὸς πληρωμὴν αὐτοῦ. Ἐπὶ 355,992 φορολογουμένων ἐν Βερολίῳ ἐγένοντο 393,837 καταδιώσεις, διότι ὑπῆρξαν φορολογούμενοι καταδιωθέντες κατ' ἐπανάληψιν, κατὰ τριμηνίαν πληρονομένου τοῦ φόρου.

Βαυαρία.—Ἡ δημοτικὴ φορολογία ἐν Βαυαρίᾳ εἶναι ἀ-

μεσος καὶ ἔμμεσος. Ἐνῶ ἐπὶ τῆς δευτέρας καθυστεροῦσιν αἱ ἐπίσημοι δημοσιεύσεις, ἐπὶ τῆς πρώτης παρέχουσιν αὐταὶ τὰς ἐξῆς πληροφορίες: Ἐπὶ 8,032 δήμων, 805 δὲν ἐγνώριζον κατὰ τὸ ἔτος 1881 τοὺς ἀμέσους δημοτικοὺς φόρους. Μεταξὺ τῶν λοιπῶν δήμων καθ' ἕκαστον κάτοικον, κατὰ μέσον ὄρον, οἱ φόροι οὗτοι εἰσέπραττον 1 μάρκον ἐπὶ 974 δήμων, 1—2 μάρκα ἐπὶ 2,079 δήμων, 2—3 μάρκα ἐπὶ 1641 δήμων, 3—4 μάρκα ἐπὶ 1041 δήμων, 4—5 μάρκα ἐπὶ 591 δήμων. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς διαίρεσεως τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ πόλεις καὶ χωρία, ἐν τοῖς ἀνωτέρω δήμοις περιλαμβάνονται 38 πόλεις καὶ 7,994 χωρία. Κατὰ μέσον ὄρον καὶ καθ' ἕκαστον κάτοικον, λογῶ δημοτικῆς φορολογίας, ἐν ἔτει 1881 αἱ μὲν πόλεις ἐπλήρωσαν 6.53 μάρκα, τὰ δὲ χωρία 2.53. Ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν ἡ ἀναλογία τῶν ἀμέσων δημοτικῶν φόρων καθ' ἕκαστον κάτοικον ἐν Βαυαρίᾳ ἀπὸ 2.77 μάρκα τῷ 1876 ἀνέβη εἰς 3.13 τῷ 1877, εἰς 3.28 τῷ 1878, ἵνα καταβῆ εἰς 3.22 τῷ 1880 καὶ εἰς 3.16 τῷ 1881. Ἐν Βαυαρίᾳ οἱ δημοτικοὶ ἄμεσοι φόροι ἀποτελοῦσιν 71 τοῖς 0/0 τῶν δημοσίων ἀμέσων φόρων. Συγκριτικῶς πρὸς τούτους εἶναι 1—50 τοῖς 0/0 εἰς 2,846 δήμους, 51—100 τοῖς 0/0 εἰς 2,556 δήμους, 101—250 τοῖς 0/0 εἰς 1633 δήμους, 251—500 τοῖς 0/0 εἰς 173 δήμους καὶ πλέον τῶν 500 τοῖς 0/0 εἰς 16 δήμους.

Βυρτεμβέργη.—Ἡ δημοτικὴ φορολογία ἐν Βυρτεμβέργῃ συνίσταται εἰς εἶδος τι προσωπικοῦ φόρου, εἰς φόρον ἐπὶ τῶν κινήτων, εἰς εἰσφοράς προϊόντων, εἰς πρόσθετα ἕκαστὰ τῶν δημοσίων ἐγγείων φόρων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, εἰς φόρον ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος μέχρι 1 τοῖς 0/0. Ὁ τελευταῖος φόρος εἶναι μικρᾶς σημασίας, διότι μόλις ἀντιπροσωπεύει τὰ 7 0/0 τῶν λοιπῶν, τὸ πλεῖστον εἰς τὰς πόλεις ὧν αἰσθητός. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπὸ τοῦ δημοσίου ἐγγείου φόρου καὶ τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων δημοτικὴν ἐν Βαυαρίᾳ φορολογίαν, ἀπὸ 1.77 μάρκου καθ' ἕκαστον κάτοικον ἐν ἔτει 1843, ἀνέβη αὕτη εἰς 2.65 τῷ 1859, εἰς 3.28 τῷ 1869, εἰς 6.35 τῷ 1879. Μεταξὺ 1911 δήμων, 204 δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀμέσους δημοτικοὺς φόρους. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς λοιποὺς, ἡ ἀναλογία τῶν φόρων τούτων

σχετικῶς πρὸς τοὺς δημοσίους εἶναι 1—50 τοῖς ο/ο ἐπὶ 232 δήμων, 50—100 τοῖς ο/ο ἐπὶ 511 δήμων, 100—150 τοῖς ο/ο ἐπὶ 465 δήμων, 150—200 τοῖς ο/ο ἐπὶ 268 δήμων, 200—250 τοῖς ο/ο ἐπὶ 130 δήμων, 250—300 τοῖς ο/ο ἐπὶ 63 δήμων, 300—400 τοῖς ο/ο ἐπὶ 32 δήμων καὶ πλέον τῶν 400 τοῖς ο/ο ἐπὶ 6 δήμων.

Ἐκτὸς τῶν ἀμέσων φόρων ἀπκντῶνται καὶ ἔμμεσοι φόροι εἰς τὰς πόλεις τῆς Βυαρίας, ἀναβαίνοντες καθ' ἕκαστον κάτοικον εἰς 7.04 μάρκκ ἐν Στουτγάρτη, εἰς 5.40 ἐν Χαϊλμπρόν, εἰς 4.51 ἐν Γμούνδ, εἰς 3.92 ἐν Κωνστάτ, εἰς 2.96 ἐν Οὐλμν, εἰς 1.45 ἐν Τυβίγγη. Εἰς τὰς πόλεις τὰς ἐχούσας πληθυσμὸν ἄνω τῶν 10,000 κατοίκων ἡ δημοτικὴ καθ' ἕκαστον αὐτῶν φορολογία ἐν ἔτει 1880 ἦτο 8.68 μάρκκ ἀπὸ ἐγγείων φόρων καὶ ἀπὸ φόρων ἐπιτηδευμάτων, 0.95 μάρκκ ἀπὸ φόρου ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος, 0.92 μάρκκ ἀπὸ προσωπικοῦ φόρου, 0.39 μάρκκ ἀπὸ ἐμμέσων φόρων. Εἰς τὰς πόλεις τὰς ἐχούσας πληθυσμὸν 5—10,000 κατοίκων 6.11 μάρκκ ἀπὸ ἐγγείου φόρου καὶ ἀπὸ φόρου ἐπιτηδευμάτων, 0.56 μάρκκ ἀπὸ φόρου ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος, 0.74 μάρκκ ἀπὸ προσωπικοῦ φόρου, 0.2 μάρκκ ἀπὸ ἐμμέσων φόρων. Εἰς τὰς πόλεις τὰς ἐχούσας πληθυσμὸν 4—5,000 κατοίκων 6.02 μάρκκ, 0.56, 0.75 0.11 ἀπὸ ἐκάστου τῶν ἀνωτέρω φόρων κλιμακῆδόν.

Βάδη.—Ἡ καθ' ἕκαστον κάτοικον ἀπὸ ἀμέσων φόρων δημοτικὴ φορολογία ἀνέβαινε τῷ 1883 εἰς 19.25 μάρκκ ἐν Αἰδελβέργη, εἰς 17.73 ἐν Κωνσταντσα, εἰς 16.95 ἐν Μανχάιμ, εἰς 14.94 ἐν Βάδη, εἰς 12.61 ἐν Φριμπουργ, εἰς 11.68 ἐν Προρτζάιμ, εἰς 10.27 ἐν Βροσχάλλ καὶ εἰς 8.36 ἐν Καρλσρούη. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἐμμέσους φόρους 5.54 μάρκκ ἐν Βάδη, 4.58 ἐν Κωνσταντίζ, 3.67 ἐν Προρτζάιμ, 3.57 ἐν Καρλσρούη, 3.10 ἐν Φριμπουργ καὶ 2.19 ἐν Μανχάιμ. Ἐν γένει κατὰ τὰς ἀνωτέρω ὀκτὸ πόλεις, κατὰ μέσον ὄρον, τῷ 1883 ἡ δημοτικὴ φορολογία ἐπεβάρυνε ἕκαστον κάτοικον διὰ 13.64 μάρκκων ἐκ τῆς ἀπόψεως τῶν ἀμέσων φόρων καὶ διὰ 2.32 ἐκ τῆς ἀπόψεως τῶν ἐμμέσων. Οἱ ἄμεσοι φόροι λοιπὸν προπορεύονται ἐν τῇ δημοτικῇ τῆς Βάδης διοικήσει εἰς τὸ ἐξα-

πλάσιον περίπου. Παρὰ τοῖς λοιποῖς δήμοις τῆς Βάδης ἡ ἐξ ἀμέσων φόρων δημοτικὴ φορολογία, κατὰ μέσον ὄρον, εἶναι 6.69 μάρκκ καθ' ἕκαστον κάτοικον. Πολλαχοῦ αὐτῶν οἱ δημότιοι λαμβάνουσι δημοτικὰς γαίας εἰς ἀπόλαυσιν.

Ὀλδεμβούργον.—Ἡ ἐπικράτεια αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν τμημάτων, ἦτοι τοῦ κυρίως δουκάτου Ὀλδεμβούργου, τῆς ἡγεμονείας Λύβεκ καὶ τῆς ἡγεμονείας Βιρκενφέλδ. Ἡ ἀναλογία τῶν δημοτικῶν φόρων καθ' ἕκαστον κάτοικον τοῦ πρώτου τμήματος εἶναι 7.41 μάρκκ, τοῦ δευτέρου 9.70 καὶ τοῦ τρίτου 5.40. Ἐν γένει καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν 85 τοῖς ο/ο τῶν δημοτικῶν φόρων εἶναι πρόσθετα ἑκατοστὰ τῶν δημοσίων ἀμέσων φόρων. Ἡ ἀναλογία τῶν δημοτικῶν τούτων ἑκατοστῶν πρὸς μὲν τὸν ἔγγειον φόρον τῆς ἐπικρατείας εἶναι 88 τοῖς ο/ο, πρὸς δὲ τὸν φόρον αὐτῆς ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος 153 τοῖς ο/ο. Οἱ δήμοι ἐν Ὀλδεμβούργῳ διακροῦνται εἰς κοινότητας πολιτικὰς, τῆς περιθάλψεως, σχολικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς. Ἐκ τῶν δημοτικῶν φόρων ἐν μὲν τῷ κυρίως δουκάτῳ Ὀλδεμβούργου 39 τοῖς ο/ο ἀνήκουσιν εἰς τὰς πολιτικὰς κοινότητας, 23 τοῖς ο/ο εἰς τὰς τῆς περιθάλψεως, 27 τοῖς ο/ο εἰς τὰς σχολικὰς καὶ 11 τοῖς ο/ο εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐν δὲ τῇ ἡγεμονείᾳ Λύβεκ 29 τοῖς ο/ο ἀνήκουσιν εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν τῶν κοινοτήτων, 26 τοῖς ο/ο εἰς τὴν δευτέραν, 40 τοῖς ο/ο εἰς τὴν τρίτην καὶ 5 τοῖς ο/ο εἰς τὴν τετάρτην ἐν δὲ τῇ ἡγεμονείᾳ Βιρκενφελδ 6 τοῖς ο/ο εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς κοινότητας καὶ 94 τοῖς ο/ο εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς.

Ἀλσατία καὶ Λωραίνη.—Δικαιεῖται ἡ χώρα αὕτη εἰς τρία τμήματα, ἦτοι εἰς κάτω Ἀλσατίαν, εἰς ἄνω Ἀλσατίαν καὶ εἰς Λωραίνην. Ἡ δημοτικὴ φορολογία αὐτῆς κενονίζεται κατὰ τὰ πρόωην ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύοντα. Οὕτω τὸ ἐκ τῶν ἀμέσων φόρων μέρος τῶν δήμων ἐν μὲν τῇ πρώτῳ τμήματι (602,015 κάτοικοι) ἀναβαίνει εἰς 950,706 μάρκκ, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ (461,642 κάτοικοι) εἰς 1,158,074 μάρκκ, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ 492,713 κάτοικοι) εἰς 915,818 μάρκκ. Ἐν γένει τὰ τακτικὰ ἔσοδα τῶν δήμων τῆς Ἑλλης ἐπικρατείας ἀναβαίνουν εἰς 22,000,000 μάρκκ, ἐξ ὧν 42 τοῖς ο/ο ἔσοδα ἐκ δημοσίων

δικαιωμάτων και 16.80 τοίς ο]ο εκ δημοτικών δασμῶν. Δὲν εἶναι ἄπο σκοποῦ ἡ ἀνάλυσις τῆς δημοτικῆς φορολογίας ἐν τισι ἰδιαιτέρως πόλεσιν. Ἐν Κόλμκρ, ἐπὶ πληθυσμοῦ 26,000 κατοίκων, τακτικὸς δημοτικὸς προϋπολογισμὸς 600,000 μάρκα, ἐν οἷς οἱ δημοτικοὶ δασμοὶ 218,000 καὶ τὰ πρόσθετα ἑκατοστὰ 50,000. Ἐν Μέτζ, ἐπὶ πληθυσμοῦ 53,000 κατοίκων, τακτικὸς δημοτικὸς προϋπολογισμὸς 979,000 μάρκα, ἐν οἷς δημοτικὸς δασμὸς 500,000 καὶ πρόσθετα ἑκατοστὰ 98,000. Ἐν Μυλοῦζη, ἐπὶ πληθυσμοῦ 63,000 κατοίκων, τακτικὸς δημοτικὸς προϋπολογισμὸς 1,610,000 μάρκα, ἐν οἷς δημοτικὸς δασμὸς 900,000 καὶ πρόσθετα ἑκατοστὰ 377,000. Ἐν Στρασβούργῳ, ἐπὶ πληθυσμοῦ 104,000 κατοίκων, τακτικὸς δημοτικὸς προϋπολογισμὸς 2,000,000 μάρκα, ἐξ ὧν 1,593,000 δημοτικὸς δασμὸς καὶ πρόσθετα ἑκατοστὰ 275,000. Κατὰ μέσον ὄρον οἱ δημοτικοὶ δασμοὶ ἀνκλογοῦσι πρὸς ἕκαστον κάτοικον ἐν Κολμκρ πρὸς 8.40 μάρκα, ἐν Μέτζ πρὸς 9.40, ἐν Μυλοῦζη πρὸς 14 καὶ ἐν Στρασβούργῳ πρὸς 16, τὰ δὲ πρόσθετα ἑκατοστὰ ἐν Κολμκρ πρὸς 2 μάρκα, ἐν Μέτζ πρὸς 1.80, ἐν Μυλοῦζη πρὸς 6 καὶ ἐν Στρασβούργῳ πρὸς 2.75.

Δυνάμεθα νὰ ποιήσωμεν συγκρίσεις τινὰς μεταξὺ τῶν δημοτικῶν ἐσόδων τῶν ἐν τοῖς ἄνω μνημονευθεισῶν πόλεων τῆς Γερμανίας πρὸς τὰς ἐν Ἑλλάδι ἐπισημοτέραις, ἀπὸ τῆς ἀπογραφῆς κατοίκων καὶ προϋπολογισμῶν τοῦ ἔτους 1879. Δῆμος Ἀθηναίων, ἐπὶ πληθυσμοῦ 69,000 κατοίκων, προϋπολογισμὸς 737,471 δρ. ἐξ ὧν δημοτικὸς δασμὸς 267,500. Δῆμος Πατρέων, ἐπὶ πληθυσμοῦ 34,000 κατοίκων προϋπολογισμὸς 665,738 δρ. ἐξ ὧν δημοτικὸς δασμὸς 373,480. Δῆμος Ἐρμουπόλεως, ἐπὶ πληθυσμοῦ 21,000 κατοίκων, προϋπολογισμὸς 824,444 δρ. ἐξ ὧν δημοτικὸς δασμὸς 460,430. Δῆμος Κερκύρας, ἐπὶ πληθυσμοῦ 25,000 κατοίκων, προϋπολογισμὸς 324,750 δρ. ἐξ ὧν δημοτικὸς δασμὸς 240,340.

ΑΓΡΟΤΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑΙ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Τὰ κράτη, εἰς ἃ ἐπιδιώκεται μετὰ πραγματικοῦ ζήλου ἡ θεραπεία τῆς ἐν γένει νοσηρᾶς οἰκονομικῆς καταστάσεως, ζητοῦσι νὰ ἐπιτύχῃσι τοῦ ποθουμένου διὰ τῶν οἰκονομιῶν ἐν γένει καὶ διὰ τῆς ἐμψυχώσεως τῶν παραγωγικῶν τῶν δυνάμεων, πρὸ πάντων μάλιστα ὅταν αὗται εὑρίσκωνται ἀκόμη εἰς οἶον καὶ παρ' ἡμῖν σημεῖον. Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας ἡμῶν περιορίζεται εἰς δύο κυρίως κατηγορίας: εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν, περὶ ὧν ἐπραγματεύθημεν ἐν δυοὶ προγενεστέροις φυλλαδίοις τῆς «Οἰκονομικῆς Ἐπιθεωρήσεως» καὶ εἰς τὴν ἐμψύχωσιν τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας, περὶ ὧν ὑπολείπεται νὰ πραγματευθῶμεν καὶ ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν ὁποίων θέλομεν νῦν ἐνδιατρίψαι.

Ὡς γνωστόν, ἐκ τοῦ ἐπιτυχοῦς συνδυασμοῦ ἐργασίας, κεφαλαιῶν καὶ γῆς ἐξηρτήθησαν καὶ θὰ ἐξαρτῶνται αἱ πλεῖστα καὶ μεγαλείτεροι τῶν οἰκονομικῶν προόδων τῶν κρατῶν, ἐκ δὲ τῆς ἐπιτάσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς εὐημέρησαν καὶ θὰ εὐημερῶσιν εἰς τὰς πόλεις οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων, συντελοῦντες εἰς τὴν γενικὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν. Ὡστε τὰ ζητήματα τῆς αὐξήσεως τῆς καθαρᾶς τῶν κτημάτων προσόδου ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς κλλιεργείας τῶν χέρσων γαιῶν ἀφ' ἑτέρου, εἰσὶν ὁ θησαυρὸς οὐτινος τὴν ἀνκάλυψιν οφείλουσι διηνεκῶς νὰ ζητῶσιν οἱ περὶ τὰ οἰκονομικὰ παρ' ἡμῖν ἀσχολούμενοι καὶ οἱ τὴν καλλιτέρευσιν τούτων ποθοῦντες. Καὶ εἶναι μὲν εὐχάριστον νὰ βλέπη τις, ὅτι ἀπὸ τινος γίνεται τακτικὴ τις μελέτη πολλῶν ἄρμοδιων περὶ ἐμψυχώσεως τῶν διαφόρων κλάδων τῆς γεωργίας, ὅτι παροτρύνσεις πολλαὶ προέρχονται ἐκ μέρους τῶν εἰδημόνων πρὸς περικοπὴν τῶν ἀλλαγῶν ἐφευρεθέντων τελειοτέρων γεωργικῶν ἐργαλείων, ὅτι προσπάθειαι καταβάλλονται πρὸς σύστασιν γεωργικῶν σχολῶν, ὅτι σπουδαῖα μάλιστα δωρεὰ ἐγένοντο πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκ μέρους φιλοπατρίδων

καί φιλοπροόδων τέκνων τοῦ ἔθνους, ὅτι ἐφημερόσθησαν ἄχρι τοῦδε ἐλαφρυντικοί τινες προστατευτικοί διὰ τὴν γεωργίαν νόμοι, ὅτι τέλος ἀρκετὰ χιλιόμετρα σιδηροδρόμων καὶ πλεῖστα ἐθνικῶν ὁδῶν κατεσκευάσθησαν κτλ., ἀλλ' ἐνόσθη τὸ κυριώτερον τῶν ζητημάτων μένει εἰσέτι ἄλυτον, ἐνόσθη οὐδεμίαν ἀκόμη φροντίς κατεβλήθη παρὰ τῶν κυβερνήσεων, οὔτε παρὰ τῶν πλουσίων ἰδιωτῶν, πρὸς σύστασιν τῶν καλῶς ἐνοουμένων καὶ πρεπόντως λειτουργουσῶν γεωργικῶν τραπεζῶν, ἢ ἐμψύχωσης τῆς γεωργίας, ἀντὶ νὰ πραγματοποιηθῆ κατὰ τὴν γενικὴν ἐπιθυμίαν, ἀντὶ νὰ ἀποβῆ ὁ κυριώτερος μοχλὸς πρὸς ἀναστήλωσιν τῶν οἰκονομικῶν μας, θέλει κοσμεῖ τὰς στήλας φυλλοκιδίων τινῶν ἢ ἐφημερίδων, καθὼς καὶ τὰς τραπέζας ἢ τὰς βιβλιοθήκας τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένων.

Δὲν θὰ ἦτο δυσχερὲς ἔργον, νὰ ἀναλάβῃ τις ἐνταῦθα τὴν ἀπόδειξιν τῶν λόγων τῆς παρ' ἡμῖν παραμελήσεως τῆς κατηγορίας ταύτης τῶν παραγωγικῶν τῆς χώρας δυνάμεων. Ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ, πανταχοῦ ὅπου καὶ ἂν διέλθῃ, τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν, ἔνεκεν κλιματολογικῶν αἰτίων, τὰ μάλᾳ ἐπιτηδείων πρὸς καλλιέργειαν γαιῶν, οἰκισθῆσαν ἐλληνικῆς ἐπικράτειας, ἵνα παρατηρήσῃ τὴν κατὰ τὰ 8/10 γυμνότητα αὐτῶν καὶ ἐδραϊώσῃ ἐν ἑαυτῷ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς πίστεως καὶ ἡ ἀνυπερξία τῶν κεφαλαίων εἰσὶ τὸ καθαρὸν αἴτιον τῆς δυσχεροῦς ταύτης σημερινῆς καταστάσεως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια ὑπάρχει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον παρ' ἡμῖν, καὶ ὀφείλει φυσικῶς νὰ ὑπάρχῃ, ἀφοῦ αὕτη εἶναι ἡ κυρία πηγὴ καὶ ἡ ἀληθὴς βία, ἐφ' ἧς ἐπαναπαύεται τὸ μέλλον τῶν ἐργατικῶν τάξεων, ἀλλ' ἐκτὸς ταύτης ἀναγκαῖα ἐπίσης τυγχάνει καὶ ἡ πίστις, ἢ ψυχὴ αὕτη τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ γῆ καταλλήλως ἴσως ἠδύνατο νὰ παραβληθῆ πρὸς σῶμα ἐστερημένον τροφῆς καὶ δυνάμεων. Παρ' ἡμῖν ὁμοῦς ἡ πίστις οὔτε ὡς προσωπικὴ, οὔτε ὡς πραγματικὴ τυγχάνει γνωστὴ, διότι οὔτε τὰ ἠθικὰ ἐχέγγυα, ἅτινα συνεπιφέρουσι τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ δανειστοῦ, οὔτε τὰ ἐνέχυρα καὶ αἱ ὑπόθηκαι εὐρίσκονται εἰς τὸ ἀπαιτούμενον εὐάρεστον σημεῖον, ὅπως ἐλκύσωσι τὰ ἀναγκαῖα κεφάλαια πρὸς καλλιέργειαν τῆς

γῆς Ἡ προσωπικὴ πίστις ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι παρὰ προσόν καὶ τοῖς πλουσίοις αὐτοῖς δυσκόλως χορηγούμενον παρὰ τοῦ κεφαλαίου, ἢ δὲ πραγματικὴ οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἐπιμόν δύναιται νὰ χορηγηθῆ εἰς τοὺς ἀναλαβόντας τὰ τῆς μικρῆς καλλιέργειας, ἧτις σχεδὸν κατὰ τὸ ὅλον ἰσχύει παρ' ἡμῖν, εἰς τοὺς μικροὺς δηλαδὴ γαιοκτῆμονας ἐκείνους, ἐξ ὧν βρίθῃ ἡ χώρα ἡμῶν καὶ τῶν ὁποίων ἡ κτηματικὴ περιουσία, ἀσήμαντος οὔσα, ἀδυνατεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ πρὸς καλλιέργειαν τῆς ἰδιοκτητοῦ γῆς ἀναγκαῖον χρῆμα, ὅπερ φυσικῶς τῷ λόγῳ ἀρνεῖται ὁ κερδοσκόπος κεφαλαίουχὸς νὰ δανείζῃ τῷ γεωργῷ, ἐπὶ μετρίῳ μάλιστα τόκῳ, ἐνόσθη δύναιται νὰ εὐρίσκη ἐπωφελεστέρως τοποθετήσεις.

Ὡστε κυριολεκτικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι διὰ τὸν γεωργὸν δὲν ὑπάρχει σήμερον παρ' ἡμῖν πίστις. Τὰ ἀνεγνωρισμένα τραπεζικὰ ἡμῶν καταστήματα ἔχουσι καὶ ταῦτα, ἐκτὸς τῶν ἄλλων κεφαλαίουχων, κλείσει τὰς θύρας των πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν μικρῶν γαιοκτημόνων, οὗτοι δὲ ἐν τῇ στερήσει των ταύτη τῇ χρηματικῇ καὶ τοὺς ἰδίους τυχόν ἀγροὺς ἐγκαταλείπουσιν ἀκαλλιέργητους καὶ τοὺς δυναμένους εἰς τὰ περίχωρα τῆς διαμονῆς των νὰ καλλιερῶντοσιν παρορῶσιν, ἐν δὲ τῇ ἀπελπιστικῇ των ταύτη καταστάσει, καὶ ἵνα μὴ ἀφήσωσιν ἐκ πείνης τὰ κῶλα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀφοῦ οὐδαμοῦ εὐρίσκουσιν ἄλλην ἐργασίαν, λαμβάνουσι τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸ ἕτερον ἡμισφαίριον, νομίζοντες ὅτι ἐκεῖ θὰ εὐρωσι τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας... Ἐὰν ὁμοῦς ἦτο δυνατόν νὰ εὐρεθῆ τὸ μέσον τῆς συμπερούσης τῆς γεωργικῆς κλάσει παροχῆς τῶν ἀναγκαίων μικρῶν σχετικῶς κεφαλαίων, πρὸς διευκόλυνσιν τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν, τότε οὐ μόνον τὸ ρεῦμα τῶν κατὰ πολλὰς ἐκατοντάδας ἄχρι τοῦδε γενομένων μεταναστεύσεων θὰ κατέπαυεν ἀμέσως, ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα ἡμῶν, μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν, θὰ ἐβλέπομεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον ἐνδεδυμένην τὴν πρασίνην καὶ ἀνθηρὰν παραγωγικὴν τοῦ πλοῦτου στολῆν καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς χώρας ἐξασφαλισμένην.

Αἱ παρ' ἡμῖν πλουτολογικαὶ τῆς γεωργίας πηγαὶ τυγχάνουσι ποικίλαι καὶ μεγάλης ἀφθονίας, οἱ δὲ κοινωνικοὶ ὄροι οὐ-

δὲν παρουσιάζουσι σημαντικὸν κώλυμα πρὸς τὴν ὄσον οἶόν τε ἐντεταμένην τῆς γῆς ἐκμετάλλευσιν. Ἐν τούτοις ἡ Ἑλλάς, κατὰ τινὰ στατιστικὴν πληροφορίαν, μόλις παράγει τὸ $\frac{1}{3}$ τῶν ἀναγκαιούτων αὐτῇ δημητριακῶν καρπῶν, ἐνῶ ἀρίστως ἠδύνατο νὰ παράγῃ, διὰ καλῆς τινοῦ καλλιέργειας ἀπασῶν τῶν κατὰλλήλων γαιῶν, παραπλησίαν, εἰ μὴ ἀνωτέραν, ἐξαγωγὴν τῶν ἀναγκαιούτων αὐτῇ ὀλικῶς καὶ ἐτησίως ποσῶ (1) Τὰ καὶ πρὸς τοῖς προγόνους ἡμῶν γνωστὰ καὶ λαμπρὰ θεσσαλικά ἐκεῖνα πεδία, ἅτινα τοσοῦτον ἐπιτήδεια ἔτι καὶ σήμερον τυγχάνουσι πρὸς παραγωγὴν τοῦ εὐγενεστέρου εἶδους τῶν σιτῶν, ὡς ἀπεκάλεσε τὸν σίτον ὁ Robert Peel, εἰσὶν ἀνεπαρκῆ κατὰ τὴν παροῦσαν ὥραν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῶν τῶν κατοίκων τῶν, ἐνῶ καὶ ἐπὶ τουρκοκρατίας ἀκόμη ἐξήγοντο πολλαὶ ἑκατοστύες χιλιάδων κοιλῶν, ὡς περίσσευμα! Εἶναι δ' ἀρκούντως περίεργον, ὅτι καὶ κατὰ καιροὺς κυβερνήσεις ἡμῶν διατάσσουσι συνήθως λιτανείας καὶ τὰ παραπλήσια, ἐν καιρῷ ἀνομβριῶν, καθ' ἣν ἐποχὴν καὶ εἰς τοὺς ἀδαστέρους τῶν εὐρωπαικῶν γεωργῶν τυγχάνουσι γνωστὰ τὰ αἷτια τῶν συνήθων ἀνομβριῶν, καὶ ὅτι ταῦτα αἴρονται διὰ τῆς τῶν δασῶν φυτείας καὶ τῆς προστασίας αὐτῶν ἀπὸ τῶν πυρκαϊῶν καὶ λοιπῶν βρονδαλικῶν πράξεων, ἀφ' ὧν οὐδεὶς τῶν ἀρμοδίων ἠδυνήθη ἄχρι τοῦδε νὰ διασώσῃ τὰ ὀλικῶς σχεδὸν εἰς τινὰ μέρη καταστραφέντα πέρυσσι βαθύσκια δάση καὶ κατὰ μετριώτερον βαθμὸν εἰς ἄλλα συνεχῶς ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ πρωτύπου τούτου βασιλείου πυρπολούμενα! Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν δημητριακῶν καρπῶν, εἰς ὅσας οἰνοφυτείας δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιδοθῇ ἡ γεωργικὴ παρ' ἡμῖν κλάσις, ἀφοῦ ἡ φύσις ἐπροίκισε τὴν ἡμετέραν χώραν μὲ τὰ κατ' ἐξοχὴν ἀναγκαῖα πρὸς τοῦτο προαπαιτούμενα; Ἡ

(1) Ἐκαστον τετραγωνικὸν μωριζόμετρον παράγει σήμερον κατὰ μέσον ὄρον ἐν Ἑλλάδι 2 1/2 ἕως 3 κοιλὰ δημητριακῶν καρπῶν, ἐνῶ ἐν Βελγίῳ τὸ τετραγωνικὸν μωριζόμετρον παράγει 18 κοιλὰ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ 13. Ἡ καλλιεργούμενη ἑκτασίς τῶν γαιῶν ὑπολογίζεται ἐν Ἑλλάδι εἰς 8 περίπου ἑκατομμύρια στρεμμάτων, ὁ δὲ λόγος τῆς ὀλικῆς ἐκτάσεως τῶν γαιῶν τούτων πρὸς τὴν ὀλικὴν ἑκτασίαν τοῦ βασιλείου εἶναι περίπου 20 0/10, ἐνῶ ἐν Γαλλίᾳ εἶναι 55 0/10.

Ἑλλάς, κατὰ τοὺς ἐλαχίστους ὄρους, παράγει σήμερον 140 ἑκατομμύρια περίπου ὄκ. οἴνου, ἧτοι ἐν εὐφόροις ἔτεσιν 130—150,000,000 καὶ ἐν ἀφόροις 100—120,000,000, ἐνῶ ἠδύνατο, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν εἰδικῶν, νὰ ἀναβῆ ἡ ἐνικαυσία οἰνοπαραγωγῆ καὶ εἰς τὸ δεκαπλάσιον, καθὼ μενουσῶν ἀκαλλιεργήτων πλείστων γαιῶν, προσφόρων εἰς ἀμπελοφυτεῖαν. Τὰ αὐτὰ δὲ βεβαίως δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν καὶ διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἐλαιιδένδρων, τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, τοῦ βάμβακος κτλ. κτλ., ὧν ἡ παραγωγὴ ἠδύνατο ἀναμφιβόλως νὰ πολλαπλασιασθῇ, ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ ἐμπνεύσωμεν τὴν πρὸς τὴν γῆν πίστιν τῶν κεφαλαιούχων καὶ ἐὰν ἦτο κατορθωτὸν νὰ παράσχωμεν τῇ πενομένη σήμερον γεωργικῇ κλάσει τὰ ἀναγκαιούτα αὐτῇ μικρὰ σχετικῶς χρηματικὰ κεφάλαια.

Ἔστω, ἀφοῦ ἡ γῆ τυγχάνει εὐφορὸς καὶ ἀρκούντως ἐκτεταμένη ἀναλόγως τῷ ἀριθμῷ τῶν κατοίκων, τὰ πρῶτα καὶ ἀπαραίτητως ἀναγκαῖα πρὸς ἐκμετάλλευσιν αὐτῆς συστατικὰ ὑπάρχουσιν. Ἐλλείπει ὅμως ἡ παρὰ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς χώρας τελεία κατανόησις τῶν ἀληθῶν ἀναγκῶν αὐτῆς, ἐκτὸς δὲ τῆς ἐλλείψεως ταύτης δὲν εὐρέθησαν ἀκόμη τὰ κεφάλαια καὶ ἡ πίστις. Καὶ περὶ μὲν τῆς παντελοῦς ἀγνοίας τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας ἡμῶν ἐκ μέρους τῶν ἰθυνόντων τὰς τύχας τοῦ ἔθνους, περιττὸν ἴσως θὰ ἦτο νὰ εἴπωμεν, ὅτι πάντες σχεδὸν συγχέουσι τοὺς τρόπους, δι' ὧν δύνανται νὰ ἐξυπηρετηθῶσιν αἱ ἀνάγκαι αὐταὶ καὶ ὅτι ζητοῦσι ταυτοχρόνως νὰ θεραπεύσωσι ταύτας, ἀγνοοῦντες τοὺς στοιχειωδέστερους οικονομικοὺς κανόνας. Εἶναι δυστύχημα ὅτι, ἐνόσω ἐξακολουθεῖ ἰσχύουσα παρ' ἡμῖν ἡ γνωστὴ συγκέντρωσις καὶ ἡ τρομερὰ παροῦσα βουλευτοκρατία, ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία θὰ βραδύνῃ ἀκόμη νὰ ἐγερθῇ τοῦ ληθαίργου, εἰς ὃν εὐρίσκεται καταβεβυθισμένη παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς κυβερνήσεών μας, οὕτω δὲ ἐπὶ οἰουδήποτε τῶν κατὰ καιροὺς κυβερνητικῆς ἐπέμβασίς θὰ νομιζῆται δυστυχῶς ἀπαραίτητος πρὸς εὐόδωσιν. Ἄλλ' ἐνόσω ἐπικρατεῖ συγχρόνως καὶ ἡ ἐκτεθεῖσα σύγχυσις ἰδεῶν παρὰ τῷ κύκλῳ τῶν πολιτευτῶν μας, τὰ ἀποτελέσματα θὰ ἐξακολουθῶσι νὰ ὦσιν ὀλέθρια διὰ τὴν πατρίδα μας. Διὰ ταῦτα δὲ πάντα ἀκριβῶς, τὴν βιο-

μηχανίαν οί πολιτικοί μας νομίσαντες ως τόν ασφαλέστερον λιμένα πρός σωτηρίαν τοῦ κλυδωνιζομένου οικονομικῶς σκάφους ἡμῶν, πρός ταύτην κατέφυγον κατὰ πρῶτον καὶ πρός προστασίαν ταύτης ἤγειρον τὰ κυκλώπεικ τελωνειακὰ τεῖχη. Πολύς ὅμως χρόνος δὲν παρήλθεν ἀπὸ τῆς συστάσεώς των καὶ τὰ βιομηχανικὰ τοῦ Πειραιῶς καταστήματα ἐστόλισαν τὰς θύρας των διὰ τεμαχίων λευκῶν στενῶν ταινιῶν καὶ δι' ὀλίγων σφραγίδων ἐξ ἰσπανικοῦ κηροῦ, αἱ δὲ ἐργατικαὶ τάξεις, παντοίοις φόροις βεβαρυμέναι, στεροῦνται ἴσως ἀκόμη καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Δὲν δύναται μ' ὅλα ταῦτα νὰ ἰσχυρισθῆ τις, ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη δὲν εἶναι φυσική, διότι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ τόπος ἡμῶν τυγχάνει φύσει γεωργικός, ἡ οικονομολογικὴ ἐπιστήμη μᾶς διδάσκει, ὅτι «ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι τὸ πρῶτον καὶ κύριον μέσον τῆς ἀναπτύξεως τῶν οικονομικῶν τοῦ κράτους· τὰ πρωταῖα δέον νὰ δίδωνται πάντοτε εἰς τὴν γεωργίαν». Καὶ πραγματικῶς, ἅμα τὰ γεωργικὰ προϊόντα παραχθῶσιν ἐν ἀρθονίᾳ, ὅταν γεννηθῶσι περισσεύματα καὶ κατορθωθῆ ἡ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐξαγωγή των, μετὰ τὴν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας, ὅταν τέλος ὁ πληθυσμὸς ἀποβῆ πυκνότερος καὶ τὸ χρῆμα καταστῆ ἀρθονώτερον, τότε μόνον δύνανται οἱ ἀρμόδιοι νὰ προστατεύσωσι τὴν γεννωμένην βιομηχανίαν. Ὡστε παρ' ἡμῖν οἱ στοιχειώδεις οὗτοι ὄροι ἀνεστράφησαν, χεῖμαιρικῶς δὲ ζητοῦμεν νὰ ἐπισπεύσωμεν τὴν εὐημερίαν τῆς βιομηχανίας πρὸ τοῦ νὰ ἐξασφαλίσωμεν ἐκείνην τῆς γεωργίας. Ὅποιαν τῶρα ζημίαν ἡ σύγχυσις αὕτη τῶν ἀληθῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας ἡμῶν ἐπήνεγκεν εἰς τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν πρόοδον ταύτης, πάντες σχεδὸν γνωρίζουσιν καὶ δὲν θὰ ἦτο ἀλυσιτελές, πρὸ τῆς ὀριστικῆς λύσεως τοιούτων σοβαρῶν ζητημάτων, νὰ ἐλαμβάνετο εἰς τὸ μέλλον ὑπ' ὄψιν ἡ γνώμη τῶν ἐμβριθῶν περὶ τὰ οικονομολογικὰ παρ' ἡμῶν προσώπων. — Περὶ δὲ τῆς ἀνυπαρξίας τῶν κεφαλαίων καὶ τῆς ἀναγκαιότητος διὰ τὴν γεωργικὴν κλάσιν πίστεως εἶναι βεβαιότατον, ὅτι ἅμα αἱ ἀνάγκαι αὗται ἱκανοποιηθῶσι καὶ ἅμα ἡ ἀνωτέρα καὶ σώφρων κυβερνητικὴ ἐπίβλεψις ἐπέβη κατὰ τὰς ἀπαρχὰς ταύτας, πρὸς εὐεργετικὴν ἀρωγὴν, ἅμα πρὸς τούτοις

ἐκπαιδευθῆ καὶ πῶς ἡ εὐφυῆς, ὑπομονητικὴ καὶ ἐργατικωτάτη γεωργικὴ τάξις καὶ αἱ ὑπὲρ τῆς γεωργίας ἐφευρέσεις ἐφαρμοσθῶσι παρ' ἡμῖν, τότε, μετ' οὐ πολλῶν ἐτῶν παρέλευσιν, δυνάμεθα νὰ προῖδωμεν τὴν εὐημερίαν τῆς χώρας καὶ νὰ θεωρήσωμεν ταύτην τελείως ἐξησφαλισμένην.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν τὰ κεφάλαια καὶ ἡ πίστις ἐλείπουσι, τὸ ἀγροτικὸν παρ' ἡμῖν ζήτημα θὰ μένη εἰς οἶαν εὐρίσκεται καὶ σήμερον θέσιν, ἐνῶ, ἅμα τὰ χρηματικὰ μέσα ἐξευρεθῶσιν, ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ ἐκμεταλλευθῶσι καὶ παρ' ἡμῖν οἱ ἄχρι τοῦδε ἀνεκμετάλλευτοι πόροι. Ὑπὸ τοιαύτην ἐποψίν, εὐτύχημα διὰ τὴν πατρίδα ἡμῶν δύναται νὰ θεωρηθῆ, ὅτι ἡ οικονομικὴ ἐπιστήμη καὶ αἱ σωτήρια ἐμπνεύσεις τῶν οικονομολόγων οὐδὲν ἄφησαν ἀκατόρθωτον, διότι τὴν ἔλλειψιν τῶν κεφαλαίων καὶ τῆς πίστεως, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἀνεπλήρωσαν βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον διὰ τῆς φειδοῦς καὶ τῶν *laissez faire*. Μικρὰ δὲ ἐπισκόπησις τῶν ἀλλαγῶν ἰσχυόντων δὲν θὰ ἦτο περιττὴ ἐνταῦθα, καθόσον μᾶλλον διὰ τῆς παραδοχῆς τῶν ἐκεῖ γενομένων εὐκολύνεται τὸ ἔργον τῶν καὶ παρ' ἡμῖν, θᾶπτον ἢ βράδιον, μελλόντων νὰ ἀναλάβωσι τοὺς εὐγενεῖς τούτους ὑπὲρ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς γεωργίας ἀγῶνας.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος, ἡ Σκωτία ἔθεσεν εἰς ἐνέργειαν τὰς σωτηρίους ἀρχὰς τῶν οικονομολόγων, δι' ὧν τὰ κεφάλαια καὶ ἡ πίστις ἦτο δυνατόν νὰ ἐξευρεθῶσι διὰ τῆς συστάσεως τῶν μικρῶν ἐκείνων τραπεζῶν, αἵτινες εἶχον ὡς πρόγραμμα, 1) νὰ μὴ δίδωσιν ἐπὶ δανείῳ χρήματα παρὰ εἰς τοὺς μετόχους των μόνον καὶ εἰς τοὺς καταθέτοντας τακτικῶς τὰς ὀρισμένας καταβολὰς των εἰς τὰ καλούμενα *ταμιευτήρια φειδοῦς*, ἐφ' ὅσον αἱ καταθέσεις αὗται ἠδύναντο νὰ παρέχωσιν ἐγγυήσιν τινα καὶ 2) νὰ δανείζωσιν εἰς μόνους ἐκείνους, οἵτινες ἦτο γνωστὸν, ὅτι θὰ ἐδαπάνων τὸ δανεισθὲν χρῆμα εἰς γεωργικὰς, ἐμπορικὰς ἢ βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις. Τοιοῦτοτρόπως πᾶσα ἡ φειδῶ τῶν ἐργατικῶν τάξεων, δικασθεῖσα ἐκ τῆς μέθης καὶ τῆς σπατάλης καὶ εἰσελθοῦσα εἰς τὰ ταμεῖα τῶν τραπεζῶν τούτων, ἐξήγετο κατόπιν ἐκ τούτων, ἵνα διὰ τῆς ἀτομικῆς ἐργασίας τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σκωτίας χρησιμεύσῃ πρὸς καλλιέρ-

γειαν τῶν γαιῶν καὶ μετατρέψῃ τὸ ἔδαφος ἀπὸ ἀφόρου εἰς ἕν τῶν εὐφορωτέρων τῆς Εὐρώπης.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ὑπόδειγμα ἐσυστήθησαν ὑπὸ τοῦ φιλανθρώπου Shulze ἐν Delitzsch καὶ λειτουργοῦσι τοσοῦτον εὐεργετικῶς αἱ πρῶται τράπεζαι τοῦ λαοῦ, μὲ τὴν διαφοράν ὅτι, ἐν μὲν τῇ Σκωτίᾳ αἱ τράπεζαι αὗται ἐδάνειζον καὶ εἰς μεγάλους γαιοκτημόνας καὶ διὰ μεγαλειτέρων ποσῶν, ἐνῶ ἐν Γερμανίᾳ δὲν δανείζουσιν ἔτι καὶ σήμερον παρὰ εἰς τοὺς μικροὺς γεωργοὺς καὶ εἰς τοὺς μικροὺς βιομηχάνους. Τὰ κεφάλαια τῶν τραπεζῶν τοῦ λαοῦ κατατίθενται παρὰ τῶν μετόχων, ὧν ἕκαστος ὑποχρεοῦται εἰς πεντηκοντάφραγκον κατ' ἐλάχιστον ὄρον καταβολήν, γενομένην κατὰ βούλησιν ἐντὸς μακροῦ ἢ ὀλιγοχρονίου διαστήματος, κατὰ λόγον πεντηκονταλέπτου τοῦλάχιστον μηνιαίας καταθέσεως. Ἄμκ συμπληρωθῆ τὸ ποσὸν τῶν 50 φράγκων, δὲν ἀπαγορεύονται μὲν αἱ μεταγενέστεραι καταθέσεις, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν πλέον δὲν δίδεται μέροςμα μετοχικόν, ὡς ἐπὶ τῶν πρώτων, ἀλλὰ μέτριος τόκος. Ἐπὶ τῶν μερισμάτων γίνονται ἐτήσιαι τακτικαὶ κρατήσεις, ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τῆς τραπεζῆς, διὰ δὲ τὰς ἐτησίαις ταύτας κρατήσεις, καθὼς καὶ διὰ τὸ τυχὸν ἐπιπρόσθετον ἀποθεματικόν, ἀνοίγεται ἰδίᾳ μερὶς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὀλικοῦ ποσοῦ τούτων, ὡσεὶ ἐπὶ χρηματικοῦ ἐνεχύρου, χορηγοῦνται τὰ πρὸς τοὺς μετόχους δάνεια, ἅτινα θὰ χρησιμεύσωσι διὰ τὰς γεωργικὰς τῶν ἐργασίας καὶ τὰ ὅποια ποικίλουσιν ἀπὸ 500 μέχρι 1000 καὶ πλέον πολλάκις φράγκων. Διὰ τὰ δάνεια ταῦτα οἱ μέτοχοι ἀποτίουσιν ἐτησίως ὠρισμένους τόκους, ἀνερχομένους κατ' ἀνώτατον ὄρον εἰς $5 \frac{0}{10}$, ἐκτὸς ποσοστῶν τινῶν προμηθείας, καὶ ὑποχρεοῦνται πρὸς, ἐν συμπεφωνημένην ἐποχῇ, ἐπιστροφὴν τῶν δανεισθέντων χρηματικῶν ποσῶν, εἴτε ὀλικῶς, εἴτε μερικῶς.

Καὶ ἐν Ἰταλίᾳ αἱ τράπεζαι αὗται τοῦ λαοῦ, εἰσχυθεῖσαι πρὸ πολλοῦ, ὡς ἐλαττήριον εἶχον τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, βοηθημένην καὶ ὠθυμένην, κατὰ τὰ πρῶτα βήματά της, παρὰ τῆς κυβερνητικῆς ἐπεμβάσεως. Βαθμηδὸν δὲ καὶ κατ' ὀλίγον, οὐ μόνον εἰς τὰς πόλεις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἐλάχιστα χωρία συνεστήθησαν ταμεῖα φειδοῦς, εἰς ἃ οἱ ἀγρόται ἀπετα-

μίεον τὰς οἰκονομίας των, τῇ βοηθείᾳ τῶν ὁποίων συνεστήθησαν καὶ μετὰ τινα χρόνον ἐλειτούργησαν κανονικῶς αἱ τράπεζαι τοῦ λαοῦ, δι' ὧν ἐξησφαλίσθησαν ἐν Ἰταλίᾳ αἱ σημεριναὶ γεωργικαὶ καὶ βιομηχανικαὶ πρόοδοι, αἵτινες κατέπληξαν τὸν κόσμον. Ἐν ταῖς τραπεζαῖς δὲ ταύταις ἡ διεύθυνσις τῶν ἐργασιῶν παρείχεται παρὰ τῶν φιλανθρώπων τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων δωρεάν (1), καὶ τὸ κυριώτερον αἱ οἰκονομίαι ἐνδὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ διαμερίσματος διετίθεντο πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ τούτου, ἡ δὲ τοπικὴ φειδῶ ἐδαπανᾶτο εἰς τοπικὰς παραγωγικὰς χρεῖας. Προσέτι τὰ παρὰ τῶν τραπεζῶν τούτων διδόμενα εἰς τοὺς ἀγρότας δάνεια προσεφέροντο πρὸς ἀνθρώπους κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον γνωστούς, ὧν ἡ ἐργασία εὐρίσκετο καθ' ἐκάστην ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν ἄλλων ἀγροτῶν, συμμετόχων τῆς τραπεζῆς, ἐπομένως ἡ ἀμιλλα ἐγεννᾶτο καὶ, τῇ βοηθείᾳ τῆς πίστεως, ἐπήρχοντο ὁσημέραι τὰ λαμπρότερα διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν κατοίκων τῶν διαμερισμάτων τούτων ἀποτελέσματα.

Εἰς πάντα τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, ἐκτὸς ὀλίγων, λειτουργοῦσι πρὸ πολλοῦ αἱ τράπεζαι τοῦ λαοῦ καὶ τὰ τῆς φειδοῦς ταμειυτήρια, ἐπὶ τῇ βάσει ἐκείνων τῆς Γερμανίας, Ἰταλίας καὶ Σκωτίας. Οὕτω δέ, μεταξὺ τῶν ἄλλων κρατῶν, καὶ αὐτὴ ἡ Δανία ἀριθμεῖ 500 σχεδὸν τραπεζὰς τοῦ λαοῦ καὶ ταμειυτήρια, ὑπηρετοῦντα τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν, μὲ κεφάλαια ὑπερβαίνοντα τὰ 300,000,000 φράγκων. Ἐφ' ἀπασῶν δὲ τῶν χωρῶν τούτων βασιθεύοντες ἐπὶ τῆς φειδοῦς καὶ τῆς ἠθικότητος τῶν ἐργατικῶν καὶ γεωργικῶν κλάσεων, οἱ θελήσαντες ἃ ἐμψυχώσωσι τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν, δύνανται νὰ διίσχυρισθῶσι σήμερον, ὅτι πραγματικῶς εἰργάσθησαν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῆς εὐημερίας τῆς πατρίδος των.

Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς οὐδὲν ἄχρι τοῦδε ἐγένετο ὑπὲρ τῆς γῆς καὶ πρὸ πάντων ὑπὲρ τῆς γεωργικῆς τῆς χώρας ἡμῶν κλά-

(1) Οὕτω καὶ αὐτῆς τῆς περιδοῆτου Τραπεζῆς τοῦ λαοῦ ἐν Μιλάνῳ τὰ πολυάσχολα ἔργα διευθύνονται παρὰ τῶν ἐλεγκτῶν τῆς ἰταλικῆς ταύτης πόλεως ἀνδρῶν δωρεάν. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐνῶ τὰ κεφάλαια τῆς τραπεζῆς ταύτης, κατὰ τὴν σύστασίν της, ἦτοι τὸ 1865, ἀνήρχοντο εἰς 27,000 φρ., ὑπερβαίνουσι ταῦτα σήμερον τὰ 40,000,000 φρ.

σεως, διότι οί μὲν πολιτικοί νόες δὲν ἔσχόν τὸν ἀρμόδιον χρόνον νὰ μελετήσωσι τὰ ζωτικώτατα ταῦτα διὰ τὴν ὑπαρξίν τοῦ κράτους ἡμῶν ζητήματα, οἱ δὲ κεφαλαιοῦχοι, εἰς ἄλλας ἐπιχειρήσεις ἱκανοποιούντες τὰς κερδοσκοπικὰς ἐπιθυμίας των, παραμελοῦσι τὴν γῆν νομίζοντες, ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ προσφέρῃ αὕτη εἰς τὸν καλλιεργητὴν τῆς πλέον τῶν 3 % . Ἡ γενικῶς ὅμως ἐπικρατοῦσα παρ' ἡμῖν ἰδέα αὕτη εἶναι καιρὸς νὰ ἐκλείψῃ, καθόσον μάλιστα δὲν ἔχεται οὐδεμίαν ἀληθείαν, πασίγνωστον δὲ τυγχάνει ὅτι ὅσον πλεióτερον δαπανᾷ τις διὰ τὴν γῆν, τοσοῦτον περισσότερον αὕτη ἀποδίδει. Ἄλλ' ἢ πρὸς τὴν γῆν ἐμπιστοσύνη τῶν κεφαλαίουχων θὰ ἐπέλθῃ ἀναγκαιῶς προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δέον νὰ εἰσαγάγωμεν ταχέως καὶ παρ' ἡμῖν τοὺς θεσμοὺς τῶν τραπεζῶν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἐμψυχώσωμεν τὴν πίστιν, προστατεύοντες τὴν φειδῶ καὶ μετοχετεύοντες τὰ ἀποταμιεύματα τοῦ γεωργοῦ καὶ τοῦ ἐργάτου ἐκάστου χωρίου πρὸς τὴν γῆν τούτου, ὡς ἄλλο εὐεργετικὸν ὕδωρ ἐν μεγάλῃ ἀνομβρίᾳ. Τὰ ζητήματα ταῦτα δὲν θὰ ἐκθέσωσι τὴν χώραν μας εἰς μεγάλας δυσχερείας. Εἰσὶν ἀπλούστατα καὶ ἀρκεῖ νὰ δοθῇ ὠθησίς τις ἐκ μέρους σημαίνοντων προσώπων, ἕως ὅτου κεντηθῇ καταλλήλως ἡ χορδὴ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Οἱ βουλευταὶ ἐκάστου νομοῦ, ἢ καὶ μερικώτερον οἱ εἰς τὰς ἐπαρχίαις ἀνήκοντες, δύνανται εὐκόλως, νομίζομεν, νὰ καλέσωσι περίξ αὐτῶν τοὺς τιμιωτέρους τῶν μικρεμπόρων, τῶν γεωργῶν, ἢ τῶν μικρῶν βιομηχάνων, καὶ δι' αὐτῶν νὰ σχηματίσωσιν ἀμέσως ἐταιρίας ἀλληλοβοηθείας. Μερὶς τῶν μηνιαίων αὐτῶν καταβολῶν ἂς χρησιμοποιηθῇ πρὸς συγκρότησιν ταμείων φειδοῦς, ἐὰν νομισθῇ ὅτι ταῦτα θὰ ἦτο δύσκολον νὰ συστηθῶσι κατὰ πρῶτον ἀπ' εὐθείας, καί, μετὰ πάροδον μικροῦ χρόνου, ἅμα τὰ μικρὰ κεφάλαια ταῦτα ἀυξήσωσι κατὰ τι, ἂς χρησιμεύωσιν ὡς αἱ ἀπκρχαὶ τῶν κεφαλαίων τῶν τραπεζῶν τοῦ λαοῦ, ὡς λειτουργοῦσιν αὐταί, καθ' ἃ ἴδομεν, ἐν Ἰταλίᾳ. Ἐκαστος τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους ἡμῶν καλὸν ὡσαύτως θὰ ἦτο νὰ ὑποδείξῃ τὸ καταλληλότερον ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ, ἢ καὶ ἐν ἐκάστῃ δήμῳ, πρόσωπον καὶ τὸ εὐπορώτερον πρὸς κατὰ χαρι-

στικὸν τρόπον διεύθυνσιν τῶν ἐργασιῶν τῶν τραπεζῶν τούτων. Ἀνάγκη ἀκόμη ἡ δολιότης καὶ ἡ ἀπάτη, αἵτινες δυστυχῶς συμπαρομοροῦσι παρ' ἡμῖν εἰς πάσας σχεδὸν τὰς ἐπιχειρήσεις, νὰ ἀπομκρυνθῶσιν ἀπὸ τῆς ἐστίας τῶν εὐεργετικῶν τούτων ἰδρυμάτων, νὰ διεγερθῇ δὲ παρὰ τῷ μεγάλῳ σχετικῶς ἀριθμῷ τῶν καλῶν καὶ εὐπόρων πατριωτῶν ἡ χορδὴ τῆς εὐποιίας καὶ νὰ γίνῃ γνωστὸν αὐτοῖς, ὅτι ἡ διάθεσις ἐλαχίστου χρόνου πρὸς διεύθυνσιν τοιούτων ἐργασιῶν θέλει εἶσθαι τὸ κύριον τῆς εὐδοώσεως αἴτιον καὶ ὅτι ἡ ἠθικὴ ἱκανοποίησις τούτων θέλει βεβαίως ἐπέλθῃ διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τοσοῦτον ὠφελίμου διὰ τὴν πατρίδα καθήκοντος.

Διὰ τῶν διηνεκῶν τούτων προσπαθειῶν, αἵτινες συντόμως δέον νὰ καταβληθῶσιν, ὑπάρχει μεγάλη ἐλπίς, ὅτι ἡ γεωργικὴ παρ' ἡμῖν κλάσις θέλει ἀνυψωθῆ ἐκ τῆς ταπεινῆς καταστάσεως εἰς ἣν ἤδη εὐρίσκεται. Εἶναι πρὸς τούτοις βέβαιον ὅτι, διὰ τῶν ταμειυτηρίων τῆς φειδοῦς καὶ τῶν τραπεζῶν τοῦ λαοῦ, οἱ παρ' ἡμῖν *φυγόποιοι* θὰ γίνωσι *μιλόποιοι*, καὶ ὅτι τῆς μεταμορφώσεως ταύτης ἔχει σπουδαίαν καὶ ἀπαραίτητον ἀνάγκην ἡ πατρίς, ὅπως διὰ τῆς τάξεως τῶν φιλοπόνων τούτων συντελέσωσιν οἱ ἀρμόδιοι πρὸς διεύθυνσιν τῆς νέας οικονομολογικῆς καὶ ἠθικῆς ἐπαναστάσεως, ἥτις θὰ ἀποφασίσῃ περὶ τῆς βεβαίας εὐημερίας τῆς Ἑλλάδος.

Ε. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΟΛΛΑΝΔΙΑ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως διὰ τὴν Ἑλλάδα ἰδιαιτέρως, ὅτι ἐνῷ ἡ Ὀλλανδία στερεῖται ὅπως καὶ ἡ Ἑλλάς, κατὰ τὴν μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον πεῖραν, φυσικῶν ὑπὸ τὸ ἔδαφος τῆς εἰς γαϊάνθρακας προμηθειῶν, ἐν τούτοις ἐπὶ τῆς ἀτμοκινήτου βιομηχανίας βαδίζει κανονικῶς ἀπὸ προόδου εἰς πρόοδον. Ἀπὸ 2159 ἀτμοκινήτων ἐργοστασίων ἐν ἔτει 1877 ἡ ὀλλανδικὴ βιομηχανία ἤριθμεν 2929 τῷ 1883. Κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐρευναν, ἣν ὠργάνισεν ἡ βουλὴ τῆς Ὀλλανδίας κατὰ τὸ παρελθόν

έτος, τὰ ἀτμοκίνητα ἐργοστάσια τῆς χώρας ταύτης κατὰ μὲν τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνωτέρω ἐξαετίας (1877—1883) περιεῖχον 2,952 λέβητας καὶ 2,775 ἀτμοκινήτους μηχανὰς δυνάμεως 31,451 ἵππων, κατὰ δὲ τὸ τέλος 3,763 λέβητας καὶ 3,519 ἀτμοκινήτους μηχανὰς δυνάμεως 44,603 ἵππων. Κατὰ μέσον ὄρον ἐκάστη μηχανὴ ἐν τῇ ὀλλανδικῇ βιομηχανίᾳ εἶναι 12 ἵππων, ἐνῶ ἐν τῇ πρωσσικῇ βιομηχανίᾳ εἶναι 30 ἵππων. Σημεῖον ὅτι ἡ ὀλλανδικὴ ἔχει μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα τῆς μικρᾶς βιομηχανίας.

Ὁ ἡμερήσιος χρόνος τῆς ἐργασίας ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τῆς ὀλλανδίας εἶναι μείζων τοῦ συνήθους ἐν ἄλλαις χώραις. Τοιοῦτοτρόπως ἐν τοῖς μεγάλοις μηχανικοῖς ἀρτοποιεῖοις ἡ ἐργασία διαρκεῖ 12—14 ὥρας καὶ ἐν τοῖς μικροῖς 14—16 ὥρας. Ἡ νυκθήμερὸν ἐργασία ἀπαντᾶται εἰς τὰ ἀρτοποιεῖα, τοὺς ἀτμομύλους, τὰ ζυθοποιεῖα, τὰ ὑλοποιεῖα, τὰ χαρτοποιεῖα, τὰ ἐργοστάσια τῆς ζακχάρως, τοῦ φωταερίου κλπ. Οἱ ἐργάται διαιροῦνται εἰς δύο κλάσεις, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἐργάζεται τὴν ἡμέραν ἡ δὲ τὴν νύκτα. Κατὰ πᾶσαν ἐβδομάδα γίνεται ἐναλλαγὴ κλάσεων. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Διμπούργ ἠριθμῆθησαν 1940 βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις παντὸς εἶδους, ἐνασχολοῦσαι 11,156 ἐργάτας, ἐξ ὧν 7, 011 ἄνδρες, 240 γυναῖκες ἑγγαμοί, 733 γυναῖκες ἄγαμοί, 365 κόραι ἡλικίας 16—18 ἐτῶν, 614 κόραι ἡλικίας 12—16 ἐτῶν, 986 νέοι ἡλικίας 16—18 ἐτῶν καὶ 1207 παῖδες ἡλικίας 12—16 ἐτῶν. Ἡ παιδικὴ καὶ νεανικὴ ἡλικία ἀποτελεῖ τὰ 39 τοῖς 0/0 τοῦ ὑπ' ὄψιν ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἰδιαιτέρα δι' αὐτὴν πρόνοια ὅσον ἀφορᾷ τὸν χρόνον τῆς ἐργασίας. Ἐν Ἀμστερδαμ ὑπάρχουσι 5,000 ἐργάται τῆς ραπτικῆς, ἐργαζόμενοι κατ' οἶκον ἀπέναντι ἐνὸς μόνου ἐργοστασίου, κατασκευάζοντες ἔτοιμα ἐνδύματα δι' ἀτμοκινήτων μηχανῶν διευθυνομένων ὑπὸ 200 γυναικῶν, καὶ 5,000 ἐργάται τῆς ἀδαμαντοτομίας τὸ πλεῖστον ἑβραῖοι, κερδαίνοντες καθ' ἐβδομάδα 90—100 καὶ πλέον ἔτι δραχμᾶς.

Ἐννοεῖται ἀφ' ἐαυτῆς ἡ ὑπάρχουσα ποικιλία εἰς τὰ ἐργατικὰ ἡμερομίσθια κατὰ τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς βιομηχανίας. Τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ κατεργασίᾳ τοῦ λίνου, κατ' ἀνώ-

τατον ὄρον, τὸ ἡμερομίσθιον ἀναλογεῖ καθ' ὄραν, ἐπὶ μὲν τῶν ἐργατῶν πρὸς 26 λεπτά, ἂν πρόκειται περὶ ἐργασίας κατ' ἀποκοπὴν, καὶ πρὸς 20 λεπτά, ἂν πρόκειται περὶ ἐργασίας ἡμερησίας, ἐπὶ δὲ τῶν ἐργατριῶν πρὸς 14 λεπτά, ἐπὶ δὲ τῶν παιδῶν πρὸς 10 λεπτά, ἐν τῇ μικρᾷ ἀρτοποιίᾳ πρὸς 20 λεπτά καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ πρὸς 32 λεπτά, ἐν τῇ χαρτοποιίᾳ πρὸς 25 λεπτά ἐπὶ τῶν ἐργατῶν καὶ πρὸς 12 λεπτά ἐπὶ τῶν ἐργατριῶν. Ἐν Ἀμστερδαμ τὸ ἡμερομίσθιον τοῦ χρωματιστοῦ ἀναλογεῖ πρὸς 34 λεπτά, τοῦ τυπογράφου πρὸς 36 λεπτά, τοῦ χαράκτου πρὸς 80, τοῦ κοινοῦ ἐργάτου μέχρι 32 λεπτῶν κατ' ἀνώτατον ὄρον. Ἐπιμελὴς ἐργάτης ἐργαζόμενος 10 ὥρας καθ' ἐκάστην, κερδαίνει κατ' ἔτος 940 δραχμᾶς. Ὑπὸ ἐνδεικτικὴν ἔποψιν κατεστρώθη ὁ ἐξῆς ἐβδομαδιαῖος προϋπολογισμὸς χαλκῆος ἐγγάμου, ἔχοντος δύο τέκνα : εἰσόδημα ἐξ ἡμερομισθίου δρ. 12, ἐκ βοηθήματος δρ. 3, τὸ ὄλον δρ. 15.—Δαπάνη διὰ τὴν τροφήν δρ. 7,38, διὰ τὸ ἐνοίκιον δρ. 5, διὰ φωτισμὸν καὶ θέρμανσιν δραχ. 1,40, διὰ καθαριότητα λεπτά 40, δι' ἀσφάλειαν λεπτά 12, δι' ἐκπαίδευσιν λεπτά 40, δι' ἐφημερίδας λεπ. 24, εἰς διάφορα λεπ. 6, τὸ ὄλον δρ. 15.

Οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ τῶν ἐργατικῶν ἡμερομισθίων τῆς ὀλλανδίας δὲν ἀνήκουσιν οὔτε εἰς τὸ κατώτατον οὔτε εἰς τὸ ἀνώτατον ὄριον. Ἀπανταχοῦ τὸ ζήτημα, τῆς ἐπαρκείας τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως εἰς ἑαυτὴν, ἀποτελεῖ τὴν κυριωτάτην ἔποψιν τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος.

ΑΜΕΣΟΙ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ

Πρόκειται οὐχὶ περὶ ἀναλύσεως τῶν ἀμέσων ἢ ἐμμέσων φόρων, ἀλλὰ περὶ τῆς σχετικῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν ἐθνῶν. Ἡ μὲν δικαιολογία τῶν φόρων ἀνάγεται εἰς τὴν ἔποψιν τῆς ἀνάγκης, ἡ δὲ ἀναλογία αὐτῶν εἶναι ἀντικείμενον τῆς διοικητικῆς. Ἴδου πῶς εἶχεν αὕτη κατὰ τοὺς προϋπολογισμοὺς τῆς τελευταίας περιόδου ἐν ταῖς ἐπομέναις ἐπιτρατεῖαις :

Ἐν Γαλλίᾳ οἱ μὲν ἄμεσοι φόροι ἀπὸ 271 ἑκατομ. φρ. ἐν ἔτει 1836 ἀνέβησαν εἰς 283 τῷ 1856, εἰς 332 τῷ 1869, εἰς 402 τῷ 1883, εἰς 440 τῷ 1887, οἱ δὲ ἔμμεσοι φόροι ἀπὸ 616 ἑκατομ. φρ. τῷ 1836 ἀνέβησαν εἰς 1,033 τῷ 1856, εἰς 1,323 τῷ 1869, εἰς 2,287 τῷ 1883, ἵνα καταβῶσιν εἰς 2,163 τῷ 1887. Σχετικῶς πρὸς τοὺς ἀμέσους φόρους τετραπλάσιοι οἱ ἔμμεσοι φόροι τῷ 1869 καὶ σχεδὸν ἑξαπλάσιοι τῷ 1883, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀκολουθήσωσι περαιτέρω ἔτι τὸν ἀνάπτυξιν αὐτὸν δρόμον. Ἡ κατάπτωσις των εἶναι ἐνδεικτικὴ. Σημεῖον ὅτι τὸ ποτήριον ὑπερεχέει καὶ ὅτι, ἀποτείνόμενοι ἐν Γαλλίᾳ πρὸς τοὺς ἀμέσους φόρους περισσότερον τοῦ ὅσον ἀπετάθησαν τὴν ἐπιούσαν τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου, ἔχουσι νῦν πλειοτέρας ἐλπίδας εἰς τὴν παραγωγικὴν ἐλαστικότητά τούτων, ἀφοῦ ἔφθασαν εἰς τὰ τελευταῖα ὄρια τῆς ἐλαστικότητος τῶν ἄλλων.

Ἀφ' ἑτέρου ἐν Πρωσίᾳ οἱ μὲν ἄμεσοι φόροι ἀπὸ 60 ἑκατομ. μάρκων τῷ 1844 ἀνέβησαν εἰς 84 τῷ 1864, εἰς 145 τῷ 1884 καὶ εἰς 151 τῷ 1886/87, οἱ δὲ ἔμμεσοι φόροι ἀπὸ 116 ἑκ. μάρκων τῷ 1844 ἀνέβησαν εἰς 177 τῷ 1864, ἵνα καταβῶσιν εἰς 95 τῷ 1884 καὶ εἰς 52 τῷ 1886/87. Ἡ νίκη λοιπὸν εἶναι πολεμικὴ πρὸς τοὺς ἐμμέσους φόρους καὶ ἡ ἥττα μᾶλλον συμβιβάζεται πρὸς αὐτούς. Δὲν πρέπει νὰ ἐκπλαγῆ τις ἐπὶ τῷ ἀποτελέσματι, τὸ ὅποιον ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή τῆς Γερμανίας ὑπολογίζει εἰς τὴν μετριότητα τῆς ἐμμέσου φορολογίας, καὶ ὁ δημόσιος θησαυρὸς ἀναπληροῖ διὰ τοῦ εἰς 1,083 ἑκατομμύρια μάρκων ἀναβιβαζομένου εἰσοδήματος τῶν δημοσίων κτήσεων τῆς πρωσικῆς ἐπικρατείας.

Ἐν Αὐστρουγγαρίᾳ, ὁμοῦ ὑπολογιζομένων τῶν δύο τμημάτων τῆς, οἱ μὲν ἄμεσοι φόροι ἀπὸ 52 ἑκατομ. φλωρινίων τῷ 1824 ἀνέβησαν εἰς 94 ἑκατομ. φλωρ. τῷ 1858 καὶ εἰς 181.9 (ἦτοι 92.9 ἐν Αὐστρίᾳ καὶ 89 ἐν Οὐγγαρίᾳ) τῷ 1883, οἱ δὲ ἔμμεσοι φόροι ἀπὸ 53 ἑκατομ. φλωρ. τῷ 1824 ἀνέβησαν εἰς 159 τῷ 1858, εἰς 396 (ἦτοι 289.3 ἐν Αὐστρίᾳ καὶ 106.7 ἐν Οὐγγαρίᾳ) τῷ 1883. Κατὰ τὸ 1824 ἐπεκράτει σχεδὸν ἰσότης μεταξὺ ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων, μετὰ 34 ἔτη οἱ πρῶτοι

εἶναι πρὸς τοὺς δευτέρους ὡς 38 πρὸς 62 τοῖς ο/ο καὶ μετὰ 25 κατόπιν ἔτη ἐν μὲν τῇ Αὐστρίᾳ ὡς 24 πρὸς 76 τοῖς ο/ο, ἐν δὲ τῇ Οὐγγαρίᾳ ὡς 45 πρὸς 55 τοῖς ο/ο.

Ἐν Ρωσίᾳ οἱ μὲν ἄμεσοι φόροι ἀπὸ 74 ἑκατομ. ρουβλίων, τῷ 1866 ἀνέβησαν εἰς 137,6 τῷ 1883, ἵνα καταβῶσιν εἰς 126 τῷ 1886, οἱ δὲ ἔμμεσοι φόροι ἀπὸ 181 ἑκατομ. ρουβλ. τῷ 1866 ἀνέβησαν εἰς 411.7 τῷ 1883 καὶ εἰς 437.7 τῷ 1886. Κατὰ τὸ 1866 οἱ ἔμμεσοι φόροι ἦσαν ὑπερδιπλάσιοι τῶν ἀμέσων, τῷ 1883 ἦσαν τριπλάσιοι καὶ τῷ 1886 παρ' ὀλίγον νὰ τετραπλασιασθῶσι.

Ἐν Ἀγγλίᾳ τῷ 1884 ὑπελογίζοντο οἱ μὲν ἄμεσοι φόροι εἰς 15.2 ἑκατομ. λιρῶν στερλ., οἱ δὲ ἔμμεσοι εἰς 58.2. Ἡ ἀναλογία τῶν πρῶτων πρὸς τοὺς δευτέρους εἶναι ὡς 21 πρὸς 79 τοῖς ο/ο.

Ἐν Ἰταλίᾳ τῷ 1883 ὑπελογίζοντο οἱ μὲν ἄμεσοι φόροι εἰς 383 ἑκατομ. φρ. οἱ δὲ ἔμμεσοι εἰς 674. Ἡ ἀναλογία τῶν πρῶτων πρὸς τοὺς δευτέρους εἶναι ὡς 36 πρὸς 64 τοῖς ο/ο.

Ἐν Ἑλλάδι οἱ μὲν ἄμεσοι φόροι ἀπὸ 12 ἑκατομ. δρ. τῷ 1867 ἀνέβησαν εἰς 16 τῷ 1886 καὶ εἰς 21 τῷ 1888, οἱ δὲ ἔμμεσοι ἀπὸ 13 ἑκατομ. δρ. τῷ 1867 ἀνέβησαν εἰς 46 τῷ 1886 καὶ εἰς 48 τῷ 1888. Κατὰ τὸ 1867 ἐπεκράτει σχεδὸν ἰσότης μεταξὺ ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων, μετὰ εἴκοσι ἔτη οἱ ἔμμεσοι ἦσαν τριπλάσιοι τῶν ἀμέσων, ἵνα μετὰ δύο κατόπιν ἔτη αὐξήσωσιν οἱ μὲν ἄμεσοι κατὰ 5 ἑκατομ. δρ. οἱ δὲ ἔμμεσοι κατὰ 2.

Ἐν γένει, καθὼς παρατηρεῖ ὁ Dufour, αἱ ἐκτεθεῖσαι ἀναλογικαὶ σχέσεις τῶν ἐμμέσων φόρων πρὸς τοὺς ἀμέσους ἀποδεικνύουσι τὴν μεγάλην τῶν ἐμμέσων σημασίαν εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐπικρατειῶν. Ὅσον πλεיותרον ἐπιβαρύνεται ὁ προϋπολογισμὸς, τόσον βαθύτερον εἰσχωρεῖ ἡ φορολογικὴ μηχανὴ εἰς τὰς πηγὰς τῆς ἐμμέσου φορολογίας. Οἱ παραγωγικώτεροι τῶν φόρων εἶναι οἱ ἀντλοῦντες ἐκ τῶν πενιχρῶν βαλαντίων. Δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ καὶ ἡ εὐκολία τῆς ἀναβιβάσεως τῆς φορολογικῆς μονάδος ἐν τῇ τῶν ἐμμέσων φόρων ἐπιβολῇ. Ὁ φορολογούμενος πολὺ περισσότερον αἰσθάνεται τὴν ἄχρησταν τοῦ φο-

ρολόγου, όταν τίθεται ἐπὶ τῶν ὤμων του, παρὰ ὅταν ὑπὸ τὴν πλάστιγγα καὶ τὸ μέτρον τῶν ἐμπόρων λειτουργῇ. Τοιοῦτος ἀνέκαθεν ὑπῆρξεν ὁ κόσμος. Θέλει νὰ ἀπατᾶται καὶ εἰς τὸ τέλος συναθροίζει τὰ ἀποτελέσματα. Διότι ἀδύνατον εἶναι ἡ φορολογικὴ κατάχρησις νὰ μὴ εὕρῃ τὴν ποινὴν τῆς καὶ δι' ἐκείνους, οἵτινες τὴν ἐνεργοῦσι, καὶ δι' ἐκείνους, οἵτινες τὴν ὑποφέρουσι.

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΑ

Ἡ ἰδέα τῆς προσαρμογῆς τῆς σιδηροδρομίας εἰς τὰ ἔργα τῆς κυβερνήσεως, τῆς μετατροπῆς δηλαδή τοῦ κράτους εἰς ἐπιχειρηματικὴν μεταφορᾶς προσώπων καὶ πραγμάτων διὰ τῶν σιδηρῶν ὁδῶν, δὲν δύναται νὰ εἴπῃ τις, ὅτι στερεῖται μέχρι τοῦδε δοκιμασίας. Ἐν πολλαῖς χώραις ἀπαντῶνται σιδηροδρομοὶ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἐπικρατείαν καὶ ἐκμεταλλεῦόμενοι ὑπ' αὐτῆς, εἴτε δι' ἐπιστασίας, εἴτε διὰ μισθώσεως. Ἐν τῷ πρώτῳ συστήματι ὑπάλληλοι τῆς κυβερνήσεως θέτουσιν εἰς κίνησιν τὸν ὅλον μηχανισμόν. Ἐν τῷ δευτέρῳ συστήματι ἡ κυβερνήσις παραχωρεῖ τὴν ἐκμετάλλευσιν ἐπὶ ὠφελείᾳ ἰδιαιτέρα καθ' ἕκαστον σιδηροδρομον προσδιοριζομένην.

Συνεζητήθη κατ' ἐπανάληψιν τὸ ζήτημα κατὰ πόσον ἐν γένει ὁ βιομηχανικὸς χαρακτήρ δύναται νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὸν κυβερνητικὸν χαρακτήρα. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι καὶ εἰς τὰς μᾶλλον ἀντιθέτους πρὸς τοιαύτην τῶν κυβερνήσεων ἀνάμειξιν ἐπικρατείας δὲν λείπουσιν αἱ εἰς παράβασιν τοῦ συστήματός των ἐξαιρέσεις. Παράδειγμα ἡ Ἀγγλία, ἥτις μετὰ διαφόρους περιστροφὰς ἀνέλαθεν ἐπὶ τέλους τὴν τηλεγραφικὴν συγκοινωνίαν. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, ἔλεγε τελευταῖον ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ ὑπουργὸς τοῦ ἐμπορίου πρὸς τὴν βουλὴν τῶν κοινοτήτων, ὅτι τὸ κράτος ἐζημιώθη 500,000 λιρ. στερλ. (= 12 1/2 — 17 ἑκατομ. δραχ.) κατὰ τὸ ἔτος 1887 ἐκ τῆς τηλεγραφικῆς ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ. Τόσῳ συστηματικῶς αἱ διάφοροι ἀξιώ-

σεις, πρωτοστατούσης τῆς πολιτικῆς, ἤλκυσαν πρὸς ἑαυτὰς τὴν κυβερνητικὴν τῆς τηλεγραφίας ἐπιχείρησιν, εἴτε εἰς κατάρτησιν νέων τηλεγραφικῶν γραμμῶν, εἴτε εἰς ἐλάττωσιν τῶν τηλεγραφικῶν τελῶν καὶ ἐν γένει εἰς ἀνάπτυξιν τῆς ὀλικῆς δαπάνης. Ἐπίσης ἡ ταχυδρομικὴ ἐπιχείρησις ἀνήκει εἰς τὸν αὐτὸν κλάδον τῆς βιομηχανικῆς ἐνασχολήσεως τῶν κυβερνήσεων. Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα εἶδη βιομηχανικῶν τοῦ κράτους ἐπιχειρήσεων, πνεύματος ταμιευτικωτέρου, ὡς ἐκεῖνα καθ' ἃ συνδυάζεται ἡ φορολογία πρὸς τὸ μονοπώλιον. Δὲν πρόκειται περὶ ἀριθμώσεως ὄλων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μετατροπὴν τῆς ἰδιωτικῆς τῶν ἐταιριῶν σιδηροδρομίας εἰς δημοσίαν τοῦ κράτους ἐπιχείρησιν, ἡ ὑποβληθεῖσα ἐσχάτως εἰς τὸ ἀγγλικὸν κοινοβούλιον πρότασις ὑπῆρχεν ἐν τοιαύτῃ μειοψηφίᾳ, ὥστε δὲν ἔσχε τὴν τιμὴν τῆς ψηφοφορίας. Ἀφῆθη κατὰ μέρος ἀνευ ἀριθμώσεως τῶν κοινοβουλευτικῶν δυνάμεων τῆς ἰδέας. Μὴ λησμονήσωμεν, ὅτι ἡ Ἀγγλία εἶναι ἡ κλασσικὴ χώρα τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Ὅπωςδῆποτε ἡ ἀφετηρία τῆς προτάσεως ἀνεχώρει ἐκ νόμου ψηφισθέντος τῷ 1844, τὸν ὁποῖον ἡρμήνευεν ὁ εἰσηγητῆς αὐτῆς ὡς περιέχοντα τὴν βᾶσιν τῆς ὑπὸ τοῦ κράτους ἐξαγορᾶς τῶν σιδηροδρόμων. Ἡ ἀπάντησις τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ ἐμπορίου κ. Hicks-Beach περιεῖχε τὴν γενικὴν ἔποψιν τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ κρατουσῶν ἐπὶ τοῦ θέματος ἰδεῶν. Εἶναι ἡ ἐξῆς :

Ἀνεγνώρισε μὲν οὗτος, ὅτι ἐν πολλοῖς ὁ συναγωνισμὸς μεταξὺ τῶν διαφόρων σιδηροδρομικῶν ἐταιριῶν καθυστερεῖ. ἀπὸ συνενόσεων εἰς τὰς ὁποίας τὸ συμφέρον ἐκάστοτε ὀδηγεῖ αὐτὰς πρὸς ἀντιστράτευσιν κατὰ τῶν συμφερόντων τοῦ κοινῆς τοῦ ποιουμένου χρῆσιν τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας, ὅπερ ἐντεῦθεν δὲν ἀπολαμβάνει τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐκ τοῦ συναγωνισμοῦ εὐθηνίας τῆς μεταφορᾶς, ἐν γένει ὁμοίως καὶ ὑπὸ τοὺς τοιοῦτους ὄρους ἀπέδειξε τὴν λειτουργίαν τῆς ἀρχῆς τοῦ συναγωνισμοῦ μεταξὺ τῆς ἀτμοκινήτου συγκοινωνίας τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς ἀτμοκινήτου συγκοινωνίας τῆς θαλάσσης, ἐφ' ὅσον τὰ 3/5 τῶν σιδηροδρομικῶν σταθμῶν εἶναι ἀκριβῶς τοποθετημένα ἐπὶ τοιοῦτῳ πρὸς τὴν θάλασσαν συναγωνισμῷ. Νομίζει

τις, ὅτι ἀναγινώσκει τὴν μέλλουσαν ἱστορίαν τῶν παραλίω σιδηροδρόμων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν γένει τῶν ἐνούτων τοὺς λιμένας αὐτῆς.

Ὁ ἄγγλος ὑπουργὸς ἠρνήθη, ὅτι ὁ νόμος τοῦ 1844 περιεῖχε τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ὑπὸ τοῦ κράτους ἀγορᾶς τῶν σιδηροδρόμων. Ἀπλῶς τὸ κοινοβούλιον ἐπεφυλάσσετο τὴν ἐλευθερίαν του νὰ ἀποφασίσῃ εἰς τὸ μέλλον περὶ τοῦ συστήματος, ὅπερ θὰ ἤρμοζεν εἰς τὸν τόπον, ὅσον ἀφορᾷ τὴν σιδηροδρομίαν αὐτοῦ. Καὶ ἂν ἤθελε τὸ κοινοβούλιον νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἀγορὰν τῶν σιδηροδρόμων, δὲν ἠδύνατο νὰ θέσῃ εἰς πρᾶξιν τὴν ἐπιθυμίαν του, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι διὰ τὴν ἀγορὰν τούτων θὰ ἀπῆ-
τοῦντο 1200 ἑκατομμύρια λιρῶν στερλινῶν (30—38 δισεκατομμύρια δραχμῶν), τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ προστεθῶσιν εἰς τὸ νῦν ὑπάρχον ἄθροισμα τῶν δημοσίων χρεῶν τῆς Ἀγγλίας, ὅπερ θὰ ἐπέφερε γενικὴν ἐπανάστασιν εἰς τὰ οἰκονομικὰ αὐτῆς.

Οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν ἀγορὰν τῶν σιδηροδρόμων ὑπὸ τοῦ κράτους, ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς ἰδέας, ὅτι ἡ κυβερνήσις δύναται οἰκονομικώτερον νὰ διοικήσῃ αὐτούς. Πλάνη τὴν ὁποίαν οὐδ' ἡ κατ' ἐπιφάνειαν ἐπισκόπησις τῶν συμβαινόντων ἐν τοῖς ἄλλοις κλάδοις τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας εἶναι ἱκανὴ νὰ δικαιολογήσῃ. Ἐν ἐκάστη χώρᾳ τὸ ἀκριβώτερον προϊόν εἶναι ἡ κυβερνήσις αὐτῆς. Εἰς κατάρτισιν τοῦ προϊόντος τούτου δαπανῶνται ἀναλόγως πλείοτερα τῶν ὅσα δαπανᾷ συλλήβδην πᾶς ἄλλος κοινῶν ἔργων κλάδος εἰς δημιουργίαν τοῦ προϊόντος του. Αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις, καὶ μεθ' ὅλα τῶν τὰ ἐλαττώματα, ἔχουσιν ὀλιγώτερα τῶν δημοσίων. Ἐν θὰ ἤρκει νὰ σταματήσῃ τὴν γενικὴν προσοχὴν. Εἶναι, εἶπεν ὁ κ. Hicks-Beach, ὁ μέγας τῶν σιδηροδρομικῶν ὑπαλλήλων στρατὸς, ἀναβιβασζόμενος ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς 367,000 ἀνθρώπους, οἵτινες ἤθελον μεταβιβασθῆ εἰς χεῖρας τῆς κυβερνήσεως. Ἐκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ τὰς συνεπειάς, διότι θὰ ἦτο ἀληθὴς μάστιξ ἡ ἀπὸ τοιούτων δημοσίας ὑπαλληλικῆς ἀριθμῶν εἴσοδος τῶν ζητημάτων τοῦ κόμματος καὶ τῶν ἐπιρροῶν τῆς πολιτικῆς εἰς τὴν σιδηροδρομίαν.

ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΥΠΟ ΟΔΩΝ

Ἡ ἀποζημίωσις καὶ ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀξίας τῶν ὑπὸ ἐθνικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ὁδῶν καταλαμβανομένων γαιῶν, καθόσον μὲν αὐταὶ κεῖνται ἐντὸς πόλεων καὶ κωμῶν ρυθμίζονται κατὰ τὰς γενικὰς περὶ ρυμοτομίας τῶν πόλεων καὶ τῶν κωμῶν διατάξεις, καθόσον δὲ κεῖνται ἐκτὸς τῆς ζώνης τούτων ὑπάγονται εἰς τὴν ἐιδικὴν διαρρύθμισιν τῶν σχετικῶν περὶ ὁδοποιίας θεσμῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ὑπὸ δημοτικῶν καὶ ἀγροτικῶν ὁδῶν καταλαμβανομένας γαίας, αὐταὶ, ἂν μὲν ἀνήκωσιν εἰς τὸ δημόσιον, παραχωροῦνται δωρεάν, ἂν δὲ εἶναι ἰδιωτικαὶ, ἡ πρόσκτησις τῶν ἐπιβαρύνει τοὺς δήμους.

Κατὰ τὸν νόμον ΣΕΓ' τῆς 16 δεκεμβρίου 1867 ἡ κατασκευὴ τῶν μὲν ἐθνικῶν ὁδῶν ἀποφασίζεται ἐκάστοτε διὰ νόμου, τῶν δὲ ἐπαρχιακῶν ἀποφασίζεται ὑπὸ τῶν ἐπαρχιακῶν συμβουλίων γνωμοδοτήσῃ καὶ ἐγκρίσει τῆς κυβερνήσεως. Καταργηθειῶν τῶν ἐπαρχιῶν, τὰ καθήκοντα τῶν κατ' αὐτὰς συμβουλίων μετεβίβασθησαν εἰς τὰ κατὰ νομούς. Ἡ κατάληψις ἰδιωτικῶν γαιῶν πρὸς κατασκευὴν ὁδῶν δὲν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ εἰμὴ κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἄρθρου 17 τοῦ συντάγματος, κατὰ τὸ ὅποιον «οὐδεὶς στερεῖται τῆς ἰδιοκτησίας του, εἰμὴ διὰ δημοσίαν ἀνάγκην προσηκόντως ἀποδεδειγμένην, ὅταν καὶ ὅπως ὁ νόμος διατάσσει, πάντοτε δὲ προηγουμένης ἀποζημιώσεως». Ὁ ὅρος τῆς δημοσίας ἀνάγκης εἶναι γενικὸς, περιλαμβάνων ὅλας τὰς ὁδοὺς τῆς κοινῆς χρήσεως, εἴτε ἐθνικαὶ εἴτε ἐπαρχιακαὶ, εἴτε δημοτικαὶ εἶναι αὐταί. Ὁ ὅρος τῆς προσηκούσης ἀποδείξεως τῆς ἀνάγκης ταύτης εἰς ποίαν ἐξουσίαν ἀνήκει; Διὰ τὰς ἐθνικὰς ὁδοὺς ἡ νομοθετικὴ, διὰ τὰς λοιπὰς ἡ ἐκτελεστικὴ ἀπετέλεσαν τὴν βᾶσιν τῆς πρακτικῆς μέχρι τοῦδε. Ὁ ὅρος τῆς προηγουμένης ἀποζημιώσεως ὑπῆρξε θέμα καταστρατηγήσεως εἰς εὐρύτερον κύκλον. Μεταξὺ διαφόρων δειγμάτων ἀρκεῖ ὁ περὶ κατασκευῆς τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Πάτρας, Ναύπλιον κλπ. σιδηροδρόμου ΑΜΓ' νόμος τῆς 22 ἰουνίου 1882, κατὰ τὸ ἄρθρον 2 ἐδ. 2

τοῦ ὁποίου, ἀμφισβητουμένης τῆς ἀξίας, τὰ ἔργα δὲν ἀνακατέλλονται, ἐὰν τὸ δημόσιον καταθέσῃ ἐν τῷ ἐπαρχιακῷ ταμείῳ, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ κτῆμα, τὸ αἰτούμενον ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου ποσὸν ἀποζημιώσεως, ὅπερ μένει κατατεθειμένον μέχρι τῆς ὀριστικῆς ἐκτιμήσεως τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος. Ἄρκει τὸ δημόσιον νὰ κρίνῃ, ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο ὑπερβαίνει τὴν ἀξίαν τοῦ κτήματος, καὶ ἀνοίγεται αὐτῷ ἡ θύρα τοῦ προέδρου τοῦ πρωτοδικείου, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ κτῆμα, ὅστις κατὰ τὸ δοκοῦν προσδιορίζει τὸ καταθετέον ποσὸν, μὴ ἔχοντος τοῦ ἰδιοκτῆτου οὐδὲν μέσον προσφυγῆς. Ἡ διαδικασία αὕτη τῆς καταθέσεως, ὑπ' ἀμφοτέρας τὰς ἐπόψεις τῆς, παρακάμπτει τὴν συνταγματικὴν ὑποχρέωσιν τῆς προηγουμένης ἀποζημιώσεως διὰ τρόπον, τὸν ὅποιον βεβαίως δὲν χαρακτηρίζει ὁ αὐστηρὸς πρὸς τὸ σύνταγμα σεβασμὸς.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας τῶν καταλαμβανόμενων γαιῶν καὶ κτημάτων, κατὰ τὸν νόμον ΣΞΓ' (ἄρθρ. 34) ἐνεργεῖται αὕτη ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀξίας αὐτῶν πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ὁδοῦ καὶ ἀνκλόγως τοῦ εἰσοδήματος, ὑπολογιζομένου πρὸς 5 τοῖς 0/0, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπὸ δύο πραγματογνωμόνων διοριζομένων ὑπὸ τοῦ ὀφείλοντος τὴν ἀποζημιώσιν καὶ ὑπὸ τοῦ πρὸς ὃν αὕτη ὀφείλεται· ἐὰν ἀπὸ τῆς προσκλήσεώς των οὗτοι, ἐντὸς πέντε ἡμερῶν, δὲν διορίσωσι τοὺς πραγματογνωμόνας των, διορίζει αὐτοὺς ὁ ἀρμόδιος ἑπαρχος. Ὁ μεταγενέστερος ΨΙΒ' τῆς 20 νοεμβρίου 1878 νόμος (ἄρθρ. 3) πρὸ τῆς διὰ πραγματογνωμόνων ἐνεργείας ἔταξε τὴν ἐνεργεῖαν τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐκ τοῦ προϊσταμένου τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου καὶ τοῦ ἀρμόδιου μηχανικοῦ, μόνον δὲ ἂν ὁ ἰδιοκτῆτης δὲν δέχεται τὸ ὑπὸ ταύτης ὀριζόμενον ποσὸν, ἐνεργεῖται ἡ ἐκτίμησις διὰ πραγματογνωμόνων κατὰ τοὺς ἐκτεθέντας ὁρισμοὺς τοῦ ἄρθρου 34 τοῦ ΣΞΓ' νόμου. Πᾶσα αὕτη ἡ μέθοδος τῶν νόμων τούτων ἀντεκατέστη ὑπὸ τοῦ ΑΧΜΒ' νόμου τῆς 4 ἰανουαρίου 1888, κανονίσαντος τὸ θέμα ὡς ἐξῆς :

Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ἡ ἀπαλλοτριώσεις τῶν γαιῶν καὶ κτημάτων ἐνεργεῖται ὑποχρεωτικῶς ἐπὶ ἀποζημιώσει, κανονι-

ζομένη ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἀπὸ τὸν νομάρχην ἢ, τούτου κωλυμένου, ἀπὸ τὸν ἀρμόδιον εἰρηνοδίκην, τὸν μηχανικὸν καὶ τὸν οἰκονομικὸν ἑφορον τῆς περιφερείας εἰς ἣν ὑπάγεται τὸ κτῆμα.

Ἐὰν ὁ ἰδιοκτῆτης δὲν ἀποδέχεται τὴν προσδιορισθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἀποζημίωσιν, ἡ ὑπάρχη ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ εἰς ἀποζημίωσιν δικαιουμένου, τὸ ποσὸν αὐτῆς κατατίθεται ἐν τινι ταμείῳ τοῦ κράτους, εἰδοποιουμένου περὶ τούτου τοῦ ἰδιοκτῆτου καὶ τῶν τυχόν ὑπαρχόντων ἐνυποθήκων δανειστῶν ἢ, ἐν περιπτώσει ἀμφισβήτησεως, δημοσιευομένης εἰδοποίησεως διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, τὸ δὲ κτῆμα καταλαμβάνεται ἀκωλύτως ὀκτῶ ἡμέρας μετὰ τὴν γενομένην ὡς ἄνω εἰδοποίησιν. Ὁ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργός, εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ὁποίου ὑπάγεται τὸ ταμεῖον τῆς ὁδοποιίας, ἢ ὁ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργός, ὅσάκις πρὸς ἀποζημιώσιν ὑπόχρεον εἶναι τὸ δημόσιον, ἢ ὁ ἐνδιαφερόμενος, δι' αἰτήσεως πρὸς τὸ πρωτοδικεῖον, εἰς οὗ τὴν περιφέρειαν ὑπάγεται τὸ κτῆμα, ἐπιτιδομένης εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην ἢ τὸν κάτοχον αὐτοῦ, ἢ, ἐὰν αἰτῶν εἶναι ὁ ἐνδιαφερόμενος, εἰς τὸν ὑπουργόν, ὡς ἄνω προκαλεῖ τὸν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου προσδιορισμὸν τῆς ἀποζημιώσεως, ἣτις πρέπει νὰ συνίσταται εἰς τὴν ἀξίαν ἣν τὸ κτῆμα εἶχε πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ὁδοῦ. Ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τούτων ἐφαρμόζεται ἡ ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασία. Χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι ὁ νόμος ἐξαιρεῖ ταύτης τὴν περιπροδοιζέως διάταξιν τοῦ ἄρθρου 641 ἐδ. 5 τῆς πολιτικῆς δικονομίας. Ταλαίπωρον ἄρθρον! ἰδοὺ τί περιέχει: «τὸ εἶδος τῆς ἐπίδοσεως κανονίζεται κατὰ τὰ ἄρθρα 140 καὶ ἐπ.» Γνώρισμα ἀσφαλῆς τῆς κρατούσης ἐν τῷ τόπῳ νομοθετικῆς ἀκριβείας.

Πρὸς ὀριστικὴν λύσιν τῆς περὶ τὴν ἀξίαν τῶν καταλαμβανόμενων γαιῶν καὶ κτημάτων διαφορᾶς, ὅταν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐγερθῇ τοιαύτη, προηγεῖται πάντοτε πραγματογνωμοσύνη, ἣτις δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸ δικαστήριον. Οἱ πραγματογνωμόνες ὡς καὶ ἡ πρὸ αὐτῶν ἐνεργοῦσα ἐκτιμητικὴ ἐπιτροπὴ, ὀφείλουσι νὰ λαμβάνωσιν ὡς βᾶσιν ἢ τὴν μέσσην καθαρὰν πρὸσοδὸν τοῦ κτήματος κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν τῆς συστάσεως

τῆς ὁδοῦ τριετίαν, ἐὰν εἶναι γνωστὴ καὶ ἀποδεδειγμένη, κεφλαιοῦντες αὐτὴν πρὸς 5 τοῖς $\frac{0}{10}$, ἢ τὴν τιμὴν παρακειμένων ὁμοειδῶν κτημάτων, τὴν προκύπτουσαν ἐκ συμβολαίων ἀγοραπωλησίας, συνομολογηθέντων κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν τῆς συστάσεως τῆς ὁδοῦ τριετίαν, ἢ οἰονδήποτε ἄλλο στοιχείον. Οἱ πραγματογνώμονες οφείλουσιν, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς ἐκθέσεως αὐτῶν, νὰ ἀναφέρωσιν ἐν αὐτῇ ἐμπεριστατωμένως τὰ στοιχεῖα, ἐφ' ὧν στηρίζουσι τὴν κρίσιν των. Ἡ ὁδὸς λογίζεται ὡς συστάσα ἀφ' ἧς ἡμέρας κατεχωρίσθη ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως τὸ ἐγκρίνον τὴν ρυμοτομίαν ἢ τὴν μεταρρυθμίσειν αὐτῆς διάταγμα ἢ τὸ ἔγγραφο τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν, τὸ ἐγκρίνον τὴν χάραξιν ἢ τὴν μεταρρυθμίσειν αὐτῆς.

Κατὰ τῶν ἀποφάσεων τοῦ πρωτοδικείου, ἐπιτρέπεται ἀνακοπὴ, ἂν εἶναι ἐρήμην, καὶ ἔφσεις, ἂν εἶναι ὀριστικὴ, οὐχὶ δὲ αἰτήσις ἀναίρεσεως καὶ τὰ λοιπὰ ἔκτακτα ἔνδικα μέσα. Μετὰ τὴν γενομένην ἀπαλλοτριώσειν πᾶσα ἐπὶ τοῦ καταληφθέντος κτήματος ἀξίωσις τρίτων τρέπεται εἰς ἀπαίτησιν ἐπὶ τοῦ καταθέματος ἢ εἰς προσωπικὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ λαβόντος αὐτό.

II.

ΛΟΥΤΡΑ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΟΣ ΦΥΛΑΚΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΩΝΩΝ

Ἡ σωματικὴ καθαριότης εἶναι ἐν τῶν πρώτων στοιχείων τῆς ὑγείας καὶ τῆς ζωῆς. Ὅσον οἱ πόροι τοῦ δέρματος εὐκολύνουσι τὴν ἄδηλον ἀναπνοὴν, τόσον οἱ ὅροι τῆς ζωικῆς ὑπάρξεως λειτουργοῦσιν ἐν πληρεστέρᾳ ἀρμονίᾳ. Ἡ ἀκαθαρσία ἐπιτιθεμένη ἐν τῇ συνεχείᾳ τοῦ χρόνου ἐπὶ τοῦ σώματος ἀπολήγει ἐπὶ τέλους εἰς εἶδος τι πλακοστρώσεως αὐτοῦ, ἐχούσης ὀλεθριωτάτας συνεπέας. Ἀρκεῖ, λέγει ὁ Δρ. Delabost, νὰ περικαλυφθῇ δι' ἐπιχρίσματος ἀδιαπεράστου ζῶον τι καὶ εὐθὺς τοῦτο θὰ αἰσθανθῇ σοβαρὰς διαταράξεις τοῦ ὁργανισμοῦ του. Χωρὶς νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν δηλητηριωδῶν οὐσιῶν, αἵτινες κατατιθέμεναι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος προξενοῦσιν ἀληθεῖς δη-

λητηριάσεις, οὐδὲ περὶ τῶν μικροσκοπικῶν ὁργανισμῶν, οἵτινες μένοντες ἐπὶ τοῦ δέρματος γεννῶσι τὰς παρασιτικὰς ἀσθενείας, αἱ συσσωρευμέναι ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου ἀκαθαρσία πάσης προελεύσεως, ἔνεκα τῆς ἀνεπαρκείας τῶν φροντίδων τῆς καθαριότητος, ἔχουσι πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὸ ἐκτεθὲν ἀδιαπέραστον ἐπίχρισμα, τὸ ὁποῖον ἡ φυσιολογία ἐδοκίμασεν ἐπὶ τῶν ζῶων. Δὲν φέρει τὸν θάνατον, διότι δὲν εἶναι πλήρες ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος τὸ ἐπίχρισμα τοῦτο καὶ διότι δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀδιαπέραστον, σωζομένης πάντοτε λειτουργίας τινὸς τῶν δερματικῶν πόρων. Ἐν τούτοις ἡ βλαβερὰ εἰς τὴν ὑγείαν ἐπιρροή εἶναι τελείως ἀποδεδειγμένη.

Συνηθεστάτη εἶναι, ἐν τῇ πρακτικῇ τῆς ἱατρικῆς, ἡ παρατήρησις περιπτώσεων μαρτυρουσῶν τὴν σημαντικότητά τῆς κανονικῆς λειτουργίας τοῦ δέρματος. Αἱ ἐξ ὑδραργύρου π. χ.σκευασίαι, ἄνευ ἐιδικῶν τινῶν προφυλάξεων, προξενοῦσιν ἐνίοτε ἀνωμαλίαις καθιστώσας προβληματικὴν τὴν ὑπόληψίν των πάντοτε σχεδὸν αἱ ἀνωμαλίαι αὗται προέρχονται ἐκ τῆς κακῆς τοῦ δέρματος λειτουργίας, τὸ πλεῖστον ὀφειλομένης εἰς ἔλλειψιν σωματικῆς καθαριότητος. Ὅλοι εἶναι σύμφωνοι ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάγκην τῆς καθαριότητος τοῦ δέρματος. Πῶς ἐν τῇ πρακτικῇ δύναται νὰ θεραπευθῇ ἡ ἀνάγκη αὕτη, ἰδοὺ τὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον ἐνασχολεῖ ἰδιαιτέρως τοὺς μελετῶντας τὰ φαινόμενα τῶν μεγάλων συγκεντρώσεων τῶν ἀνθρώπων. Στρατῶνες, φυλακαὶ καὶ σχολεῖα ἀποτελοῦσι τὴν κυρίαν τοῦ ζητήματος βᾶσιν. Ἀρκεῖ νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς δωμάτιον αὐτῶν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον κλειστὸν, ἵνα ἐκτιμήσῃ διὰ τῆς ὀσμῆς τὸ ποσὸν τῆς ἀκαθαρσίας, τὸ ὁποῖον οἱ συνδικαιτώμενοι ἄνθρωποι κομίζουσι διαρκῶς ἐπὶ τοῦ δέρματός των. Ἡ ἐστία τοῦ κακοῦ εἶναι ὑπὸ τὰ ἐνδύματα, διότι καὶ κατὰ τὰς ἑορτάς, ὅτε αὐτὰ ἀλάσσοι, παρετηρήθη ὅτι μένει ἡ βᾶσις τῆς δυσωδίας.

Ὁ ὁργανισμὸς τῆς σωματικῆς καθαριότητος, ἐντὸς τῶν διαρκῶν συγκεντρώσεων τῶν ἀνθρώπων, δύναται νὰ εἴπῃ τις, ὅτι ἀποτελεῖ σήμερον ἐξησφαλισμένην κατάκτησιν τῆς κοινωνικῆς ἐπιστήμης. Ἐννοοῦμεν τὰ λεγόμενα «ἐπιστακτικὰ λουτρά τῆς καθαριότητος» (bains-douches de propreté), τὸ πρῶτον

Ίδρυμα τῶν ὁποίων ἐγένετο ἐν τῇ γαλλικῇ φυλακῇ τοῦ Ρουέν ὑπὸ τοῦ Δρ. Delabost κατὰ τὸ ἔτος 1873 διὰ δαπάνης 1200 φράγκων. Κατόπιν αὐτοῦ ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλα εἰς διαφόρους τῆς Γαλλίας φυλακὰς. Ἐνῶ ἐν τῇ φυλακῇ τοῦ Ποασῆ ἀπηρτεῖτο ἄλλοτε νὰ καίη καθ' ὄλον τὸ ἔτος ἡ κάμιнос, ὅπως χορηγῆται ἐν κατὰ μῆνα λουτρὸν εἰς ἕκαστον φυλακισμένον, νῦν διὰ τοῦ συστήματος τῶν ἐπιστακτικῶν λουτρῶν τῆς καθαριότητος δύνανται ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου νὰ καθαρίζωνται κατ' ἐπανάληψιν ὄλοι. Αἱ δαπάναι εἰς ἴδρυσιν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος λουτρῶν εἶναι γενικαί εἰς παρασκευὴν τοῦ ὕδατος καὶ μερικαί εἰς χρῆσιν αὐτῶν κατὰ διαχωρίσματα. Ἐν ταῖς ἀπομονωτικαῖς φυλακαῖς ἀναχωροῦσιν ἀπὸ κέντρου τινος διαφράγματα δίκην ἀκτίνων. Εἰς τὸ κέντρον τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ, εἰς τὰς ἀμέσως ἐπ' αὐτοῦ στηριζομένας γωνίας τῶν διαφραγμάτων τοποθετοῦνται οἱ μηχανισμοὶ τῶν λουτρῶν. Τόσοι μηχανισμοὶ ὅσαι καὶ ἀκτίνες, διαδοχικῶς δὲ προσέρχονται οἱ φυλακισμένοι πρὸς καθαρισμόν των, εἴτε ὑπὸ τὸ ἀπομονωτικὸν σύστημα ἄνευ συναντήσεως, εἴτε μετὰ τοιαύτης κατὰ τὰς περιστάσεις.

Ἐν γένει ἡ λειτουργία τῶν ἐπιστακτικῶν λουτρῶν τῆς καθαριότητος, κατὰ τὸν κ. Paulian, στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἐξῆς βάσεων: 1) Δεξαμενὴ χωρητικότητος 5,000 λιτρῶν ὕδατος ψυχροῦ, πληρουμένη ἐντὸς δύο ὥρων δι' ἀντλίας κινουμένης ὑπὸ ἐνὸς ἀνθρώπου, 2) θερμοστατικὸς λέβης χωρητικότητος 800 λιτρῶν ὕδατος, πληρούμενος διὰ σωλήνος, καθ' ὅσον κενοῦται, ἀπὸ τῆς μεγάλης δεξαμενῆς, 3) ἀναμικτικὴ δεξαμενὴ χωρητικότητος 2,000 λιτρῶν ὕδατος, ἐν τῇ ὁποίᾳ χύνονται διὰ σωλήνων, ἐνεργούντων διὰ στρόφιγγος, συγχρόνως τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῆς δεξαμενῆς καὶ τὰ θερμὰ τοῦ λέβητος ἐν τῇ ἐξῆς ἀναλογία: $\frac{1}{3}$ ὕδατος ζέοντος 100° καὶ $\frac{2}{3}$ ὕδατος ψυχροῦ 6° περίπου, εἰς τρόπον ὥστε τὸ μίγμα νὰ ἔχῃ διαρκῶς θερμότητα 34 — 35 βαθμῶν τοῦ ἑκατονταβῆθμου θερμομέτρου. Ἀπὸ τοιαύτης προμηθείας ἡ ἀναμικτικὴ δεξαμενὴ τίθεται δι' ἐνὸς στρόφιγγος εἰς συγκοινωνίαν μεθ' ὄλων τῶν σωλήνων, οἵτινες ἄγουσι τὸ ὑδάτινον μίγμα πρὸς τοὺς λουτήρας, ἐντὸς τῶν ὁποίων, ἀπὸ ἐιδικοῦ στρόφιγγος καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς πιέ-

σεως τοῦ ὑδατινοῦ ὄγκου τῆς δεξαμενῆς, ἐπιχέουσιν εἰς 5 λεπτὰ τῆς ὥρας ἐφ' ἑκάστου λουομένου 20 λίτρας ὕδατος, ἤτοι διὰ 10 λουτήρας 200 λίτρας καὶ δι' ἑκατὸν ἀνθρώπους 2,000 λίτρας, ἐτοιμῶν οὐσῶν τῶν ὑπολειπομένων ἐν τῇ μεγάλῃ δεξαμενῇ 3,000 λιτρῶν, ἵνα λούσωσιν ἑτέρους 150. Ὑπελογίσθη, ὅτι εἰς 55 λεπ. τῆς ὥρας δύνανται ὑπὸ τοὺς ἐκτεθέντας ὄρους νὰ λουσθῶσιν 100 ἄνθρωποι. Δὲν ὑπολείπεται εἰμὴ ὁ διὰ τῆς ἐπιπλέοντος χρόνου λειτουργίας τοῦ ὄλου μηχανισμοῦ καθαρισμὸς πληθυσμῶν πολλῶ ἀνωτέρων. Δύνανται ἕκαστος νὰ φαντασθῇ τὴν εἰς τὰ καθέκαστα ἐνέργειαν τῶν λουτήρων. Προσέρχονται ἀνὰ δέκα οἱ φυλακισμένοι ἐνώπιον τῶν δέκα λουτήρων, γυμνόνονται ἕκαστος πρὸ τοῦ ὀρισμένου αὐτῷ λουτήρος, διατηρῶν μόνην τὴν περισκελίδα, τὴν ὁποίαν κρεμᾷ ἐπὶ τῆς θυρίδος, ἅμα εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ λουτήρος. Κατὰ τὴν τεταγμένην στιγμὴν ὁ ἀρμόδιος ὑπάλληλος ἀνοίγει τὸν στρόφιγγα τοῦ ὕδατος, τὸν κλείει, ἵνα μεταχειρισθῇ ὁ λούμενος τὸν σάπωνα, τὸν ἀνοίγει καὶ πάλιν τὸν κλείει, ἀπὸ διαδοχικῶν δὲ τοιούτων ἐνεργειῶν συμπληροῦται ἡ ὅλη καθαριστικὴ ἐργασία, ἐξέρχονται οἱ πρῶτοι, ἵνα εἰσέλθωσιν οἱ δεῦτεροι καὶ οὕτω καθεξῆς.

Διὰ τὴν θέρμανσιν καὶ τὴν διατήρησιν αὐτῆς εἰς τὰ 55 λεπτὰ τῆς ὥρας ἐν τῇ φυλακῇ Φοντεβρώ ἀπαιτοῦνται 7 $\frac{1}{2}$ χιλιόγραμμα γαιάνθρακος, ἤτοι, πρὸς 3 $\frac{1}{2}$ φρ. τὰ 100 χιλιόγραμμα, 1 φρ. καὶ 31 λεπτὰ δι' 100 λουτρά, ἐν ἄλλαις λέξεσι 1 $\frac{1}{3}$ λεπτόν δι' ἕκαστον λουτρόν. Τὸ ποσὸν τοῦτο εἶναι μικροσκοπικόν, καὶ ἂν δὲ διπλασιασθῇ καὶ τριπλασιασθῇ διὰ τῶν λοιπῶν τοῦ συστήματος δαπανῶν, ὁ ἕξοχος τῆς ἄκρας εὐθηνίας χαρακτηρ πάντως διακρίνει τὴν περὶ ἧς πρόκειται καθαριστικὴν μέθοδον.

Ἡ εἰσαγωγή τοῦ συστήματος τούτου εἰς τὴν ὑγιεινὴν τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ τῶν στρατώνων ἀποτελεῖ ἐνδιαφέρον, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κατεπεῖγον. Πρόκειται περὶ βελτιώσεως τῶν ὄρων, ὑφ' οὓς διατελεῖ φυσικῶς ἡ φυλὴ. Ἡ ἐποψὶς τῆς ἀνατροφῆς, κατὰ τὸν σημαντικώτατον ἐν αὐτῇ κλάδον τῆς καθαριότητος, δὲν εἶναι μικρᾶς σημασίας. Ἡ διὰ τῆς καθαριότητος ἀποκατάστασις τῆς κανονικῆς λειτουργίας τοῦ σώματος πρὸ-

κειται να επαναφέρη, εν επιδειξίῳ τινι πρὸς τὴν γυμναστικὴν συναρμογῇ, τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους ὀργανισμούς, οἵτινες εἶχον καταστήσει τὸ ἑλληνικὸν γένος τύπον δι' ὅλα τὰ λοιπὰ. Ἡ ἡλικία τῆς στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἔθνους εὐρίσκεται ἀκόμη ἐντὸς τοῦ κύκλου, κατὰ τὸν ὅποιον δίδονται τὰ μεγάλα καὶ διαρκῆ μαθήματα. Καὶ ὡς ἀποτέλεσμα τεχνικὸν ἂν θεωρηθῆι νὰ επιστρέψῃ πρὸς τὸ ἔθνος ἡ πολιτεία, μετὰ τὴν στρατιωτικὴν θητείαν, βελτιωμένους ὑπὸ ὑγιεινῆν ἔποψιν ἄνδρας, ὑπολογιστέον ἐν τοῖς μεγάλοις καὶ τοῦτο. Ἀφίνω τὴν ἔποψιν τῶν γεγυμνασμένων εἰς τὸ ἔργον τῆς καθαρότητος καὶ τὴν ἐπιπροῆν αὐτῶν ἐν τῇ μακρᾷ τοῦ λαοῦ ἀλληλοδιδασκαλίᾳ.

Ἡ εἰσαγωγὴ τῶν ἐπιστακτικῶν λουτρῶν τῆς καθαρότητος ἐν τῷ στρατῷ διευτώθη ὑπὸ τοῦ ταγματάρχου Mengin Lereux ἐπὶ τῶν ἐξῆς βάσεων : Τὸ σύστημα τῶν λουτρῶν τούτων ἐμελετήθη ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ μηχανικοῦ, οἵτινες τὸ ἀνέλυσαν ὑπὸ πᾶσαν τῆς λειτουργίας των ἔποψιν ἐν τῇ φυλακῇ τοῦ Ρουέν. Ὑδρὸν θερμὸν θερμοκρασίας 40° βαθμῶν περιπόου, πίπτου ἀπὸ σχετικοῦ ὕψους ἐν εἴδει βροχῆς ἀρκεῖ, ἐπὶ 5 λεπτὰ τῆς ὥρας, εἰς καθαρισμὸν καὶ τοῦ μᾶλλον ἀκαθάρτου σώματος. Δὲν ἀπαιτοῦνται πλείονες τῶν 25 λιτρῶν ὕδατος, ὅπερ ἐστὶ τὸ δέκατον περίπου τοῦ ἐν συνήθει λουτρῷ ἀπαραιτήτου. Ἀφοῦ ἀποθέσῃ ὁ λουθησόμενος τὰ ἐνδύματά του, εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ στενοῦ διαφράγματος καὶ τοποθετηθῆι ὑπὸ τὴν διάτρυτον ὀπὴν τοῦ ἄνωθεν σωλήνος, ὁ ἀρμόδιος ὑπάλληλος ἀνοίγει τὸν στρόφιγγα. Τότε ἐν ἀκαρεῖ ἡ θερμὴ βροχὴ περιρρέει ὀλόκληρον τὸ σῶμα τοῦ λουομένου, μετὰ ἥμισυ λεπτῶν τῆς ὥρας κλείεται ὁ στρόφιγγς, ὁ δὲ λουόμενος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τρίβει τὸ σῶμά του διὰ μαύρου σάπωνος καὶ μικρᾶς ψύκτρας ἐκ φυτικῆς ἢ ἄλλης ὁμοίας ὕλης, ὁ στρόφιγγς ἀνοίγει ἐκ νέου δι' ἥμισυ ἔτι λεπτῶν τῆς ὥρας, ἐπαναλαμβάνονται δὲ τὰ αὐτὰ τρίς ἢ τετράκις. Τριπλῆ οἰκονομία χρόνου, θέσεως καὶ χρημάτων συνιστᾷ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ συστήματος τούτου εἰς τὸν στρατόν.

Ἐμελετήθη ἡ ἰδρυσις τοιούτων λουτρῶν διὰ τὴν ἐν Ρουέν φρουρᾶν, ἥτοι εἰς χρῆσιν 4,000 ἀνδρῶν, ἐντὸς κεντρικοῦ κα-

ταστήματος, εἰς τὸ ὅποιον κατ' ἀποσπάσματα θέλουσιν ἀποστέλλεσθαι οὗτοι διαδοχικῶς. Ὑπελογίσθη εἰς 11,000 φράγκα περίπου ἡ δαπάνη τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν παραγωγικὴν ἐκάστου λουτροῦ δαπάνην, ἀναβαίνει αὕτη εἰς 4 1/2 λεπτὰ, λογιζομένης δὲ τῆς ἐξ αὐτοῦ οἰκονομίας ἐνὸς ποδολούτρου, εἰς 3 λεπτὰ. Προέβησαν κατόπιν εἰς τὴν μελέτην ἰδρύσεως ὁμοίων λουτρῶν διὰ σύνταγμα ἐν ἐνεργείᾳ, ἐντὸς δωματίων νικητῶν τοῦ στρατῶνος, ἐν τῷ ὁποίῳ μένει τὸ σύνταγμα. Ἡ δαπάνη τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως ὑπελογίσθη εἰς 1,500 φράγκα καὶ ἐκάστου λουτροῦ εἰς 3 1/2 λεπτὰ, λογιζομένης δὲ τῆς ἐξ αὐτῶν οἰκονομίας ἐνὸς ποδολούτρου, εἰς 2 λεπτὰ.

Μεταξὺ τῶν ἐκτεθεισῶν ἀνωτέρω δύο ἐγκαταστάσεων προξενεῖ ἐντύπωσιν ἡ ὑπὲρ τῆς δευτέρας διαφορά ἐνὸς λεπτοῦ καθ' ἕκαστον λουτρόν. Ὀφείλεται εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ μισθοῦ ἐνὸς μηχανικοῦ, ὅστις καθίσταται περιττός ἐντὸς τοῦ στρατῶνος, δυναμένον εὐκόλως τῶν ἐν αὐτῷ ἀνδρῶν νὰ τὸν ἀναπληρώσωσιν, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀπλότητος τῶν κατὰ τὸ προκείμενον συστήμα μηχανισμῶν.

Ἐὰν ἐπὶ φρουρᾶς 4,000 ἀνδρῶν, ἀντὶ ὀργανισμοῦ τῶν λουτρῶν ἐντὸς ἐνὸς κεντρικοῦ καταστήματος, ἐπροτιμᾶτο ἡ δευτέρα ἐντὸς τῶν διαφόρων στρατώνων ἐγκατάστασις των, τὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα θὰ ἦσαν ἀνάλογα πρὸς τὴν προεκτεθεισάν παρατήρησιν τῆς κατὰ 1 λεπτόν εὐθηνότερας ἐκάστου λουτροῦ χορηγίας. Ἡ ὀλικὴ δαπάνη τῶν ἐν τοῖς στρατῶσιν ἐγκαταστάσεων τῶν λουτρῶν, κατὰ τὴν βᾶσιν τῶν 1,500 φρ. ἀνά 472 ἀνδρας, ὑπολογίζεται εἰς 13,000 φρ. διὰ 4,000 ἀνδρας, ἥτοι εἰς 2,000 φρ. ἐπὶ πλέον τῆς δαπάνης ἣν θὰ ἀπῆται ἡ πρώτη ἐγκατάστασις τῶν λουτρῶν ἐντὸς κεντρικοῦ δι' ὅλην τὴν φρουρᾶν καταστήματος. Ἡ ὑπὲρ τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως διαφορά αὕτη συμψηφίζεται ἐκ τῆς μείζονος, ὡς ἐξετέθη, εὐθηνίας τῶν λουτρῶν τῆς καθ' ἕκαστον στρατῶνα ἐγκαταστάσεως, ἐκ τῆς μικροτέρας μετακινήσεως τῶν ἀνδρῶν διὰ τοιαύτην χρῆσιν, ἐκ τῶν μεγαλειτέρων εὐκολιῶν τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ δευτέρα τοῦ ζητήματος λύσις, τῆς ἐντὸς τῶν στρατῶνων δηλαδὴ ἐγκαταστάσεως τῶν λουτρῶν, φαίνεται ὑπὸ ὅλας τὰς ἐπόψεις προτιμωτέρα. Εἶναι τόσον ἀπλῆ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν καὶ τόσον ὀλιγοδάπανος, ὥστε εἶναι εὐκόλον νὰ δοκιμασθῇ τὸ πείραμα. Ἐν περιπτώσει ἐπιτυχίας δύναται ἡ χρῆσις νὰ γενικευθῇ. Περιττὸν νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὰ μηχανήματα τῶν ἐπιστακτικῶν λουτρῶν τῆς καθαριότητος δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι, κατ' ἄλλας ὥρας, καὶ εἰς θεραπευτικὴν ψυχρολουσίαν. Εἰς τρόπον ὥστε λουτῆρες ἐν τοῖς θεραπευτηρίοις, λουτρὰ ψυχρολουσίας, νιπτῆρες διὰ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας, ποδόλουτρα, ἐπιστακτικὰ λουτρὰ καθαριότητος δι' ὅλον τὸ σῶμα, ἰδοὺ πλήρης ἐπὶ ἐλαχίστη δαπάνῃ ὀργανισμὸς, θέτων ὅλα τὰ μέσα τῆς καθαριότητος καὶ τῆς ὑγιεινῆς εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ στρατιώτου.

ΑΥΤΟΧΕΙΡΙΑΙ

Ἡ αὐτοχειρία εἶναι ἐξαίρεσις τοῦ φυσικοῦ νόμου τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Νὰ θυσιάσῃ τις ἑαυτὸν ὑπὲρ μεγάλης ἰδέας, πατρὶς λέγεται αὕτη ἡ ἀνθρωπότης, ἀνήκει εἰς τοὺς ὑψηλοτέρους τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ὀρίζοντας. Τί εἶναι ἐκεῖνο ὅπερ ἐξαναγκάζει τὸν ἐρευνητὴν τῶν μυστηρίων τῆς φύσεως εἰς τὸ βέβαιον τέλος τῆς καταστροφῆς; Καὶ ἂν δὲν δύναται νὰ βάλῃ τις μὲ τὸ αἷμα τοῦ τὴν ἀγιότητα μιᾶς ἰδέας, ὁποῖου εἶδους σκυλλόγιον εἶναι ἐκεῖνο τὸ ἰδανικὸν πρὸς τὸ ὅποιον ἡ μοῖρα τὸν τρέπει;

Διαφέρει ἡ αὐτοχειρία τῆς ἀπογοητεύσεως. Ὅταν ὁ Βροῦτος τὴν ἐπισῶσαν τῆς περὶ Φιλίππους μάχης ἔλεγε «τλήμων ἀρετὰ, λόγος ἄρ' ἦσθα, ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' ἄρ' ἐδούλευες τύχη», ἐλησμόνει τὸν κύριον χαρακτήρα τῆς ἀρετῆς, ἵνα τὸν ἐνθυμηθῇ εἰς βραδυτέραν ἐποχὴν ἢ γυνὴ ἐκείνη, ἣτις, ἐνῶ ἐτίθετο εἰς τὰ βασανιστήρια, ἔκοψε διὰ τῶν ὀδόντων τὴν γλῶσσαν τῆς καὶ τὴν ἔπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ παρισταμένου τυράννου. Χωρὶς νὰ ἐννοῶ νὰ κατηγορήσω τοὺς με-

γάλους αὐτόχειρας τῆς Ρώμης, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ μέθοδος τῆς αὐτοθυσίας τῶν ἀπέβη εἰς μάτην. Περισσότερον ἐννοῶ ἐκείνους, οἵτινες πλησιάζουσι τὸν τύραννον μὲ τὸ ξιφίδιον εἰς τὰς χεῖρας. Ἐπέτυχον; τί μέλλει αὐτοῖς ἡ ζωὴ! Ἀπέτυχον; Καὶ πάλιν θὰ ὑπηρετοῦν τὴν ἐλευθερίαν, ἀναγκάζοντες τοὺς τυράννους τοῦ λαοῦ νὰ γίνωνται συγχρόνως καὶ δῆμοί του. Εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ χρόνου ἀδύνατον εἶναι νὰ λείψωσιν οἱ ἐκδικηταὶ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων.

Ἡ ὑπὲρ τῆς ἰδέας αὐτοχειρία δὲν εἰσέρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς προκειμένης μελέτης. Ἀντικείμενον αὐτῆς εἶναι ἡ αὐτοχειρία ὑπὸ τὴν γενικὴν αὐτῆς ἔννοιαν, τὴν τοῦ κοινωνικοῦ δηλαδὴ φαινομένου. Ὑπολαμβάνεται ὁ ἐκούσιος θάνατος ὡς ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῶν βαρυνόντων τὸ παρὸν δεινῶν, εἶναι μέτρον ἐγωϊσμοῦ φροντίζοντος περὶ μόνον ἑαυτοῦ καὶ οὐχὶ περὶ τῆς οἰκογενείας. Φόβος εἶναι τὸ κινεῖν ἢ ἄλλο τῆς ψυχῆς πάθος, διατάραξις τῆς καρδίας ἢ τοῦ νοῦς, περιττὴ εἶναι ἡ ἐξέτασις ὄλων τῶν ἐλατηρίων, τὰ ὁποῖα ὀπλίζουσι καθ' ἑαυτοῦ τὴν χεῖρα τοῦ αὐτόχειρος. Ἡ μεγαλειτέρα ἔντασις τοῦ φαινομένου τῶν αὐτοχειριῶν ἀπαντᾷται ἰδίως εἰς ὄσας ἐποχὰς ὁ ὕλισμός καὶ ὁ σκεπτικισμὸς ὑψώνουσι τὴν σημαίν τῆς ἀδικφορίας. Δύναται ἔθνος τι νὰ ἀνανεοῦται ὕλικῶς, δταν ἠθικῶς γηράσκῃ καὶ ὁ ἄνεμος φυσᾷ πρὸς τὴν ἄρνησιν, ἢ λέπρα τῆς ἀμφιβολίας κυριεύει τὰ πάντα. Μὴ ζητεῖτε προσφορώτερον ἄγρον εἰς καλλιέργειαν τῆς αὐτοχειρίας, διότι τότε τὸν δημιουργεῖ ἡ ὑπερφιλαυτία καὶ ἡ αὐτολατρεία ὑπὸ τὸ γοητευτικὸν φύσημα τῆς στωϊκῆς καὶ ἐπικουρείου διαλεκτικῆς, τὰ δόγματα τῆς ὁποίας εἶναι περίφημα εἰς τὴν ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων κλασσικὴν τῆς αὐτοχειρίας ἐποχὴν. «Ἡ λύπη σὲ κεντᾷ; Ὑποθέτω μάλιστα ὅτι σὲ σπαράττει. Πρότεινον τὸ πλευρόν σου ἐὰν εἶσαι ἄοπλος· ἀλλ' ἐὰν εἶσαι κεκαλυμένος μὲ τὰ ὅπλα τοῦ Ἡραΐστου ἀντιστάσου.» — «Ἐὰν δὲν γνωρίζῃς νὰ ζῆς εὐπρεπῶς, παραχώρησον τὴν θέσιν εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸ γνωρίζουν. Διεσκέδασες ἀρκετὰ, ἔπιες ἀρκετὰ, ἔφαγες ἀρκετὰ· εἶναι καιρὸς νὰ κτυπήσῃς τὰρα τὴν ὑποχώρησιν. Ἡ ἀκόρεστος δίψα σου θὰ προκαλέσῃ τὸν

γέλωτα τῆς φιλοπαίγμονος νεολαίας, ἡ ὁποία δύναται ἄνευ σκανδάλου νὰ παραδίδῃται εἰς τὰς ἡδονάς.

Ὅταν ὁ αὐτόχειρ τῶν δημοικῶν χρόνων Αἴας ὁ βασιλεὺς τῆς Σαλαμῆνος ἠτύοκτόνησε, διότι ἐπὶ τῆς ἀπανομῆς τῶν ὄπλων τοῦ Ἀχιλλέως ἐπροτιμήθη αὐτοῦ ὁ Ὀδυσσεύς, εἰς μάτην οὗτος τῷ ἀπέτεινε τὸν λόγον κατὰ τὴν ἐν τῷ Ἄδῃ ἐπίσκεψίν του· ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντος, ἀκόμη κεχλωμένη, ἀντιπαρῆλθεν, «ὁ δὲ μ' οὐδὲν ἀμείβετο, βῆ δὲ μετ' ἄλλας— ψυχὰς εἰς Ἐρεβος νεκῶν κατατεθηώτων» (Ὀδύσεια Λ 563). Ἐκεῖνο ὅπερ λείπει εἰς τοὺς αὐτόχειρας εἶναι ἀκριδῶς ἡ μετάνοια, τῆς ὁποίας ἐξ οἰκείας πράξεως γίνονται ἀνάξιοι. Μόνοι οἱ πιστεύοντες εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, δύναται νὰ συλλάβωσι τὴν γενικὴν ἔννοιαν τῶν τύψεων τοῦ συνειδότος, αἵτινες παρακολουθοῦσι καλὴν ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ τὸν εἰσερχόμενον ἐν αὐτῷ μὲ τὸ εἰσιτήριο τοῦ τελευταίου πρὸς ἑαυτὸν ἐγκλήματος τῆς αὐτοχειρίας. Ἡ ἀθάνατος τοῦ Δάντου γραφίς τὴν περιέγραψεν ὡς ἀκολούθως (Κόλασις ιγ') :

Ὁ ποιητὴς, ὀδηγούμενος ὑπὸ τοῦ Βιργιλίου, διαβάζει τὸν ἔβδομον κύκλον τῆς κολάσεως καὶ εἰσέρχεται ἐντὸς δάσους, ἐν τῷ ὁποίῳ οὐδὲν ὑπάρχει ἴχνος ὁδοῦ. Ἀποτελοῦσιν αὐτὸ κορμοὶ δένδρων ἀκανθωδῶν καὶ δηλητηριασμένων, ἄνευ καρπῶν καὶ μετὰ φύλλων μαύρων καὶ ἀκαθάρτων. Ἐν αὐτῷ εἶχον τὰς φωλεὰς τῶν αἰ Ἄρπυιαι, τὰ πτερωτὰ αὐτὰ τέρατα, τὰ ἔχοντα μορφήν γυναικῶν, ὄνυχας φοβεροὺς, πρόσωπον ὡχρὸν καὶ κατασκληρὸς, κοιλίαν ἐξογκωμένην, ἀκαταπαύστως ἐξάγουσα ἀκαθαρσίας καὶ ὕλας ἀχωνεύτους. Ἐκρέμαντο ἐπὶ τῶν ἀποτροπαίων αὐτῶν δένδρων ἐν τῷ μέσῳ ἀπεριγράφτου θορύβου γοερῶν φωνῶν. Προσηλωθεὶς ὁ Δάντης εἰς προσοχὴν ὑπὸ τοῦ Βιργιλίου, διακρίνει ὅτι αὐταὶ ἦσαν ἀνθρώπινα, συναθροισζόμενα πανταχόθεν χωρὶς νὰ εἶναι ὁραταὶ αἱ ἐκπέμπουσαι αὐτὰς ἔνοχοι ψυχαί. Νομίζει ὅτι αἱ φωναὶ ἐξέρχονται ἀπὸ κρυπτομένης σιαιάς. Πλανᾶσαι, τῷ λέγει ὁ Βιργίλιος· θραύσον κλάδον τινα καὶ θὰ πεισθῆς. Μόλις τὸ ἔπραξεν ὁ Δάντης καὶ εὐθύς ὁ κορμὸς τοῦ δένδρου ἤρχισεν ἐκ τῆς πληγῆς νὰ χύνη μαῦρον αἷμα καὶ νὰ φωνάζῃ : «Διατί μὲ σφίξεις ; δικτί μὲ πληγῶνεις ; Δὲν

ἔχεις αἰσθημα οἴκτου δι' ἐμέ ; Ὑπὴρξάμεν καὶ ἡμεῖς ἄνθρωποι, τόρα δὲ εἴμεθα κορμοὶ δένδρων ζωογονημένοι... Θέλεις νὰ μάθῃς πῶς ; Ὅταν μία ἄγρια ψυχὴ ἐξέρχεται τοῦ σώματος χωριζομένη ἀπ' αὐτοῦ ἐκουσίως, ἐκσφενδονίζεται ὑπὸ τοῦ Μίνωος εἰς τὸν ἔβδομον τὴν κολάσεως κύκλον, πίπτουσα δὲ ἐντὸς τοῦ δάσους τούτου ὡς σπῆρος, φέεται ὡς βλαστὸς καὶ σχηματίζεται εἰς δένδρον. Αἱ ἄρπυιαι τότε ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν φύλλων του, τρώγουσαι δὲ αὐτὰ, τῷ προξενοῦσιν ὀξεῖς πόρους, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων εἶναι αἱ γοεραὶ φωναὶ τὰς ὁποίας ἤκουσας, ἐξερχόμενας ἀπὸ τὰς ἀναριθμήτους πληγὰς τοῦ δάσους. Ὡς αἱ λοιπαὶ ψυχαὶ οὕτω καὶ ἡμεῖς θέλομεν κληθῆναι νὰ συναθροίσωμεν τὰ λείψανα ἡμῶν, χωρὶς ζῆως νὰ δυνάμεθα νὰ περιβληθῶμεν αὐτὰ καὶ πάλιν. Δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἀναλάβῃ ὁ ἄνθρωπος ὅ,τι ὁ ἴδιος ἀπέριψεν ἀπ' ἑαυτοῦ. Θὰ σύρωμεν λοιπὸν ἐδῶ τὰ τεμάχια τῶν σωματίων ἡμῶν, κρεμῶντες αὐτὰ ἐπὶ τῶν ἀπαισιῶν δένδρων τοῦ σκοτεινοῦ αὐτοῦ δάσους, ἐν τῷ ὁποίῳ εἶναι αἰωνίως ἐξωρισμένοι αἱ καταβασανιζόμενοι ὑπὸ τῆς αὐτοχειρίας ψυχαί».

Πόση ἀπόλασις ἀπὸ ποιήσεως τόσον ὑψιβάμονος πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους χαμαὶ βαδίζουσαν καταστατικὴν! Ἀρμύζει νὰ ἴδωμεν, πῶς αἱ πληροφορίαι ταύτης ἐκτυλίσσοι τὸ φαινόμενον τῆς αὐτοχειρίας ἐν τῇ θετικῇ λειτουργίᾳ τῆς ζωῆς. Ἐπὶ 100,000 κατοίκων ὁ Casper τῷ 1825 ὑπελόγησεν 100 αὐτοχειρίας ἐν Κοπενάγῃ (1:1000), 49 ἐν Παρισίοις (1:2040), 45 ἐν Ἀμβούργῳ (1:2222), 34 ἐν Βερολίνῳ (1:2941), 20 ἐν Ὀνδίνῳ (1:5000). Ὁ Balbi τῷ 1827 ὑπελόγησε μίαν αὐτοχειρίαν ἐν Ρωσσίᾳ ἐπὶ 49,182 κατοίκων, ἐν Αὐστρίᾳ ἐπὶ 20,900 κατ. ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ 20,740 κατ., ἐν Πρωσσίᾳ ἐπὶ 14,404 κατ. ἐν Ἀμερικῇ δὲ ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐπὶ 15,875 κατ., ἐν Βαλτιμόρῃ ἐπὶ 13,656 κατοίκων, ἐν Βοστώνῃ ἐπὶ 12,500 κατοίκων καὶ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἐπὶ 7977 κατοίκων. Ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἐτῶν 1830 — 1869 αἱ ἐνιαύσιοι αὐτοχειρίαι ἔλαβον, κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Biasek, τὰς ἐξῆς διαστάσεις : Ἀπὸ 1750 τῷ 1830 ἀνέβησαν εἰς 2747 τῷ 1839, ἀπὸ 2752 τῷ 1840 ἀνέβησαν εἰς 3583 τῷ 1849, ἀπὸ 3596

τῷ 1850 ἀνέβησαν εἰς 3899 τῷ 1859, ἀπὸ 4050 τῷ 1860 ἀνέβησαν εἰς 5114 τῷ 1869. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸν κατόπιν χρόνον, κατὰ τὴν σχετικὴν ἔκθεσιν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης, κατὰ μέσον ὄρον, αἱ ἐνιαυσίαι αὐτοχειρίαι ἀνέβησαν εἰς 5147 τῷ 1870, εἰς 6107 καθ' ἕκαστον τῶν ἐτῶν 1871—75, εἰς 5804 τῷ 1876 καὶ εἰς 5922 τῷ 1877. Τὸ φαινόμενον τῆς ἐν Γαλλίᾳ αὐτοχειρίας ἔλαβε τὸσαύτην ἀνάπτυξιν, ὥστε ἐν διαστήματι τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἀπὸ τοῦ 1836—1877, ὑπερδιπλασιάσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνιαυσίων αὐτοχειριῶν, διότι ἀπὸ 7,60 κατὰ μέσον ὄρον ἐν τῇ πρώτῃ πενταετίᾳ 1836—40, ἐπὶ 100,000 κατοίκων, ἀνεβιβάσθησαν εἰς 16 τῷ 1877.

Μεγάλην ἐπιρροὴν ἀσκεῖ ἐπὶ τῶν αὐτοχειριῶν ἡ διαφορὰ τῶν γενῶν, τῶν ἡλικιῶν καὶ τῶν ὥρων τοῦ ἔτους. Ὡς πρὸς τὸ γένος, ὁ Casper ὑπελόγησεν ἐν Βερολίῳ, ἐπὶ 727 αὐτοχειριῶν, 606 ἀναγομένας εἰς ἄνδρας καὶ 121 εἰς γυναῖκας, ἀναλογία 5 : 1. Ἐν Γενεύῃ ἡ ἀναλογία αὕτη ἦτο 4 : 1 καὶ ἐν Παρισίαις 2 : 1. Ἐν ὁλοκλήρῳ τῇ Γαλλίᾳ τῷ 1877, ἐπὶ 5,922 αὐτοχειριῶν, 4,688 ἀνήκον εἰς ἄνδρας καὶ 1233 εἰς γυναῖκας, ὥστε ἡ ἀναλογία ἦτο ὡς 3, 8 : 1. Ἡ μείζων ἀνάπτυξις τῶν αὐτοχειριῶν τῶν ἀνδρῶν, σχετικῶς πρὸς τὰς αὐτοχειρίας τῶν γυναικῶν, εἶναι παγκόσμιον φαινόμενον. Τὰ ἐλαττήρια τῆς αὐτοχειρίας λειτουργοῦσι βιαιότερον ἐν τῷ ἀνδρικῷ ὄργανισμῷ, ἢ δὲ ἀγάπη καὶ ἡ ἐλπίς πλείοτερον δρῶσι παρὰ τῷ γυναικείῳ. Μία ὀρμὴ παρὰ τῷ ἀνδρὶ καταπνίγει τὸ φίλτρον, ὅπερ πρὸς τὰ τέκνα του τὸν ὑποχρεώνει, ἐνῶ παρὰ τῇ γυναικὶ τὸ φίλτρον τοῦτο περιέχει καὶ τὴν τελευταίαν τῆς καρδίας πνοήν.

Οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ περιέχουσι καὶ ἄλλην ἔννοιαν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν τάσιν τῆς γυναικὸς πρὸς τὴν αὐτοχειρίαν. Καθόσον μεταβαίνομεν ἀπὸ τῆς Πρωσσίας πρὸς τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γαλλίαν, κατὰ τοσοῦτον ἡ γυνὴ ἀντιμετωπίζει πλείοτερον τὸν ἐκούσιον θάνατον. Ἡ παρισινὴ πρὸ πάντων γνωρίζει νὰ ἀποθνήσκῃ ὡς τὸ ἡμισυ ἀκριβῶς τοῦ παρισινοῦ. Ὅλος λοιπὸν ἐκεῖνος ὁ θόρυθος τῆς ψευδοβασιλείας τῆς γυναικὸς ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει εἰς τὸ ἡμισυ μνήμα τῆς αὐτοχειρίας ἀποβλέπει. Ἡ πατρὶς τῆς Μαργαρίτας γνωρίζει νὰ ἀντέχῃ πλείοτερον εἰς τὸν πειρασμόν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἡλικίαν τῶν αὐτοκτονούντων, ὑπελογίσθη αὕτη ἐπὶ 1000 αὐτοχειριῶν ὡς ἐξῆς ὑπὸ τοῦ Quetelet : Ἀπὸ 10—20 ἐτῶν 224 ἐν Βερολίῳ καὶ 61 ἐν Παρισίαις, ἀπὸ 20—30 ἐτῶν 251 ἐν Βερολίῳ καὶ 283 ἐν Παρισίαις, ἀπὸ 30—40 ἐτῶν 96 ἐν Βερολίῳ καὶ 182 ἐν Παρισίαις, ἀπὸ 40—50 ἐτῶν 156 ἐν Βερολίῳ καὶ 150 ἐν Παρισίαις, ἀπὸ 50—60 ἐτῶν 146 ἐν Βερολίῳ καὶ 161 ἐν Παρισίαις, ἀπὸ 60—70 ἐτῶν 77 ἐν Βερολίῳ καὶ 126 ἐν Παρισίαις, ἀπὸ 70—80 ἐτῶν 41 ἐν Βερολίῳ καὶ 35 ἐν Παρισίαις, ἀνω τῶν 80 ἐτῶν 9 ἐν Βερολίῳ καὶ 2 ἐν Παρισίαις. Προξενεῖ ἐντύπωσιν ἡ πρὸς τὴν αὐτοχειρίαν τάσις τῆς νεαρᾶς ἡλικίας ἐν Βερολίῳ. Πρέπει βεβαίως νὰ ὑπάρχῃ εἰδικὴ τις αἰτία ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἵνα τὸ ἄνθος τῶν ἐλπίδων ἦ ἐπὶ τοσοῦτον ἀπελλι. Ἐν Παρισίαις λοιπὸν ἡ ζωὴ τῆς πρώτης ἡλικίας εἶναι πλείοτερον ἐλκυστικὴ, κατὰ φυσικὴν δὲ συναρμογὴν καὶ ἡ τῆς τελευταίας ἄνω τῶν 70 ἐτῶν. Διαφέρουσι αἱ λοιπαὶ ἡλικίαι τῶν 20—40 ἐτῶν καὶ τῶν 50—70, καθ' ἃς ἡ ζωὴ ἔχει φαίνεται πλείοτερον ἐν Βερολίῳ χάριν. Ἴδου πῶς διενέμοντο καθ' ἡλικίας μεταξὺ τῶν δύο γενῶν, ἐπὶ 100,000 κατοίκων οἱ αὐτόχειρες ἐν Γαλλίᾳ τῷ 1877 : ἄνδρες 164 καὶ γυναῖκες 111 ἀπὸ 10—20 ἐτῶν, ἄνδρ. 1197 καὶ γυν. 335 ἀπὸ 21—40 ἐτῶν, ἄνδρ. 1842 καὶ γυν. 449 ἀπὸ 40—60 ἐτῶν, ἄνδρ. 1374 καὶ γυν. 326 ἄνω τῶν 60 ἐτῶν.

Ἡ πρὸς αὐτοχειρίαν τάσις διαποικίλλεται κατὰ τὰς διαφορὰς τοῦ χρόνου. Τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ περιόδῳ τῶν ἐτῶν 1812—1822 ὑπελογίσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν αὐτοχειριῶν ἐν Βερολίῳ κατὰ ἰανουάριον, φεβρουάριον καὶ μάρτιον εἰς 109, κατὰ ἀπρίλιον, μάϊον καὶ ἰούνιον εἰς 155, κατὰ ἰούλιον, αὐγούστον καὶ Σεπτέμβριον εἰς 173 καὶ κατὰ ὀκτώβριον, νοέμβριον καὶ δεκέμβριον εἰς 145. Τὸ θέρος λοιπὸν θερίζει πλείονας ἐκουσίους θανάτους, κατόπιν ἄρχεται τὸ ἔαρ, ἀκολουθεῖ τὸ φθινόπωρον καὶ τελευταῖος ἔρχεται ὁ χειμὼν, τοῦ ὁποῦ οὗ ὁ πάγος προσηλόνει, φαίνεται, πλείοτερον εἰς τὴν ζωὴν. Ἐν γένει ἡ καταστατικὴ μαρτυρεῖ, ὅτι μεταξὺ τῶν διαφόρων μηνῶν ὁ ἰούνιος καὶ ἰούλιος ἐπιβαρύνονται πλείοτερον ὑπὸ τῆς αὐτοχειρίας καὶ ὁ νοέμβριος

καὶ δεκέμβριος ὀλιγώτερον. Ἐν τῷ μέσῳ κεῖνται κλιμακῆδόν ὁ μᾶϊος, αὐγούστος, Σεπτέμβριος, ὀκτώβριος, καὶ οἱ λοιποὶ μῆνες μεταξύ των ἴσοι. Ὁ κατὰ τοὺς μῆνας ἰούνιον καὶ ἰούλιον πλεονασμὸς τῶν αὐτοχειριῶν ἔχει τινα ἀναλογίαν πρὸς τὴν κατὰ τοὺς μῆνας τούτους παρατηρουμένην ἐπίτασιν τῆς φρενοβλαβεῖας εἰς πάθῃσιν καὶ εἰς ἀριθμούς. Εἶναι ἄξια παρατηρήσεως ἡ ἐπιρροή τῶν ὥρων εἰς τὴν τελευταίαν ἀπόρρασιν τῶν διὰ τῆς ἀγγλῆς αὐτοκτονούντων. Καθὼς παρατηρεῖ ὁ κ. Guerry, ἐπὶ 1000 ἀπαγχονισάντων ἑαυτοὺς ἐν Παρισίοις 77 ἀπηγχονίσθησαν ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου μέχρι τῆς 2 ὥρας π. μ., 45 μέχρι τῆς 4 π. μ., 58 μέχρι τῆς 6 π. μ., 135 μέχρι τῆς 8 π. μ., 110 μέχρι τῆς 10 π. μ., 123 μέχρι τῆς 12 π. μ., 32 μέχρι τῆς 2 μ. μ., 84 μέχρι τῆς 4 μ. μ., 104 μέχρι τῆς 6 μ. μ., 77 μέχρι τῆς 8 μ. μ., 84 μέχρι τῆς 10 μ. μ., 71 μέχρι τῆς 12 μ. μ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ μέσα τῆς αὐτοχειρίας ὑπελογίσθησαν ταῦτα ὡς ἐξῆς : Οἱ ἄνδρες προτιμῶσι τὰ κοπτερά ὄργανα καὶ πυροβόλα ὄπλα, αἱ γυναῖκες κλίνουσι μᾶλλον πρὸς τὸ δηλητήριο, τὰς κατακρημνίσεις καὶ τὴν διὰ τοῦ ἀνθρακος ἀσφυξίαν. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Casper ἐν Βερολίῳ, ἐπὶ 535 αὐτοκτονησάντων, 234 μετεχειρίσθησαν τὴν ἀγγύνην, 163 τὸ πυροβόλον, 60 τὸν ἐν ὕδατι βυθισμόν, 27 τὴν λαίμοτομίαν, 20 τὰ κοπτερά ὄργανα, 19 ἐκρημνίσθησαν, 10 ἐδηλητηριάσθησαν καὶ 2 ἤνοιξαν τὰς φλέβας των. Ἐπὶ 396 αὐτοκτονησάντων τῷ 1825 ἐν Παρισίοις, 134 μετεχειρίσθησαν τὸν ἐν ὕδατι βυθισμόν, 56 τὸ πυροβόλον, 59 τὴν ἀσφυξίαν, 49 τὸν κατακρημνισμόν, 40 τὴν ἀγγύνην, 38 τὰ κοπτερά ὄργανα, 20 τὸ δηλητήριο. Ἐν τῷ ἀγγλικῷ στρατῷ, ἐπὶ 100 αὐτοκτονησάντων, 54.6 μετεχειρίσθησαν πυροβόλα, 16.1 κοπτερά ὄπλα, 8.3 βυθισμόν ἐν ὕδατι, 8 ἀγγύνην, 7.1 δηλητήριο καὶ 4.2 κατακρημνισίν. Εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως, ὅτι κατὰ τὰ διάφορα μέσα τῆς αὐτοχειρίας ἡ προτίμησις ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὰ προξενούντα ὀλιγώτερας ὀδύνας. Καὶ τὴν τελευταίαν στιγμὴν τοῦ ὀ ἀνθρώπου ἐνθυμεῖται ὅτι εἶναι τέκνον τῆς ἡδονῆς.

Ὡς πρὸς τὰ ἐπαγγέλματα, γνωρίζομεν ἐξ ἐπισήμου δημοσι-

εὔσεως τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν τῆς Ἀγγλίας, ὅτι τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα ἐν τῇ γῶρᾳ ταύτῃ ἀριθμεῖ σχετικῶς πλείονας αὐτοχειρίας ἢ ὁ λοιπὸς πληθυσμὸς τῆς. Τοιούτοτρόπως ἐπὶ 10,000 ἀπλῶν πολιτῶν ἀριθμεῖται 1.07 αὐτόχειρ καὶ ἐπὶ 10,000 στρατιωτικῶν ἀριθμοῦνται 3.79 αὐτόχειρες. Σχετικῶς ἐν τούτοις πρὸς τοὺς ἄλλους στρατοὺς τῆς Εὐρώπης, ὁ ἀγγλικὸς διατελεῖ ὑπὸ κρείτονας ὄρους, διότι ἐπὶ 10,000 στρατιωτῶν ἀριθμοῦνται 4.50 αὐτόχειρες ἐν τῷ βελγικῷ, 4.70 ἐν τῷ γαλλικῷ, 6.40 ἐν τῷ πρωσικῷ, καὶ 8.51 ἐν τῷ αὐστριακῷ. Μεταξὺ τῶν διαφόρων σωμάτων τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ τὸ λεγόμενον διοικητικὸν ἀριθμεῖ πλείονας αὐτοχειρίας 8.64 ἐπὶ 10,000 στρατιωτῶν, κατόπιν ἔρχεται τὸ ἵππικὸν 4.98, τὸ πυροβολικὸν 3.43, τὸ πεζικὸν 3.09. Ἀπ' ἐναντίας τὸ μηχανικὸν, ἡ πεζὴ σωματοφυλακὴ καὶ τὸ ἵππικὸν τῆς σπανιωτάτας περιλαμβάνουσιν αὐτοχειριῶν περιπτώσεις.

Ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἐπαγγέλμασι τὰ τῶν ὑποδημηματοποιῶν καὶ τῶν ραπτῶν παρέχουσιν ἀνωτέρας εἰς αὐτοχειρίαν ἀναλογίας. Εἰς τὰς καθεστιακὰς ταύτας ἐνασχολήσεις, λέγει ὁ Decaisne, καταρφεύγει σημαντικὸς ἀριθμὸς προσώπων, κακῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀργανισμένων, τὰ ὅποια τὰς προτιμῶσιν ἕνεκα τῆς μικρᾶς ἐντάσεως δυνάμεων, τὴν ὁποῖαν ἀπαιτοῦσι. Τὸ αἶσθημα τῆς φυσικῆς καθυστερήσεως καὶ ἡ ἀπομόνωσις ἐν ἡ ζωσίν, ἐξωθοῦσι τὰ πρόσωπα ταῦτα πολὺ πλείονον τοῦ ὅσον ὑπόκεινται οἱ ἐν ἐργοστασίοις ὁμότεχνοι αὐτῶν. Τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα περιέχουσι κατόπιν τοὺς μεγαλειτέρους εἰς αὐτοχειρίαν ἀριθμούς, 30 ἐπὶ 100,000 κατοίκων, μετ' αὐτὰ δὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ κατοίκων οἱ ἔμποροι καὶ οἱ βιομηχανοὶ 15, οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ὑπηρεταὶ 12.

Μετὰ τὴν γενικὴν ἐν ἀρχῇ τῆς προκειμένης μελέτης ὑπόδειξιν τῶν καθολικῶν τάσεων τῆς αὐτοχειρίας, αἱ ὁποῖαι διακρίνουσι τὰς ἐποχὰς τῆς ἀμφιβολίας, τὰ εἰδικὰ αἴτια τοῦ κοινωνικοῦ τούτου φαινομένου ἐμελετήθησαν κατὰ διαφόρους ἐπόψεις. Ἐπὶ 229 αὐτοχειριῶν ἐβεβαιώθη ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀποφυγῆς δικαστικῶν καταδιώξεων, ἐπὶ 235 ἡ ἐρωτικὴ θλίψις, ἐπὶ 251 ἡ καταδρομὴ τῆς τύχης, ἐπὶ 688 ἡ ἐνδεικ, ἐπὶ 837

ἡ σωματικὴ πάθησις, ἀπὶ 855 ἡ οἰκογενειακὴ θλίψις, ἐπὶ 701 ἡ μέθη, ἐπὶ 1,754 ἡ φρενοβλάβεια. Ἡ κλίμαξ αὕτη εἶναι ἰκανῶς ἐνδεικτικὴ. Ἵνα πείσῃ ὁ δαίμων τῆς αὐτοχειρίας, πρέπει πρῶτον νὰ καταλάβῃ τὴν ἀκρόπολιν τῆς διανοίας. Μία στιγμὴ παραφορᾶς συμπληροῖ τὸ ὑπόλοιπον τῆς καταστροφῆς. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιρροὴν τῆς μέθης ἰδιαιτέρως, ἐπὶ 100 αὐτοκτονησάντων ἐν Γαλλίᾳ, ἡ κατάχρησις τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν ἠρίθμει 6.69 τῷ 1849, 12.98 τῷ 1869, 41.61 τῷ 1872, 10.52 τῷ 1873, 10.18 τῷ 1874, 10.36 τῷ 1875 καὶ 13.41 τῷ 1876. Τὸ βορειότερον μέρος τῆς Γαλλίας εἶναι μᾶλλον ὑποκείμενον εἰς τὰς ἐκ μέθης αὐτοχειρίας. Ἐν Μάρνη, Μάγχη καὶ Καλβαδῶ 22—35 τοῖς ο/ο τῶν αὐτοκτονησάντων ἔθυσον ἐξ ἐπαγγέλματος εἰς τὸν Βάκχον. Ὅσον καταβαίνει τις πρὸς μεσημβρίαν, τόσον ἡ πειστικὴ τῆς μέθης ἀποβάλλει τὸ τῆς αὐτοχειρίας κῦρος.

Ἡ ἐντὸς τῶν πόλεων ζωὴ ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν ἐπὶ τοῦ φαινομένου τῶν αὐτοχειριῶν εἰκόνα. Οὕτως ὑπελογίσθησαν ἐν Παρισίοις αὐτοχειρίαι διπλάσιοι τῶν συμβαινουσῶν εἰς τὰς μικρὰς τῶν 2,000 κατοίκων πόλεις καὶ τριπλάσιοι τῶν συμβαινουσῶν εἰς τὰ χωρία. Ἄ! Φύσις, φύσις, ἡ γεννώσα, σῶζουσα καὶ καταστρέφουσα τὰ πλάσματά σου, πόσον ἡ ζωὴ τῆς ὑπαίθρου ἐξοχῆς σου βαλσαμώνει τὰς πληγὰς αὐτῶν! Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει πλειότερον τὸ δράμα, εἶναι ἡ μεταστάθμευσις, τὴν ὁποίαν κατὰ διαφόρους περιόδους ἐνεργοῦσιν αἱ κοινωνίαι ἐν τῷ καθολικῷ βίῳ τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅταν ἐκεῖνη ἡ χρυσῆ μετριότης συντάξῃ τὴν διαθήκην της, καταλάβωσι δὲ τὰ ἔθνη αἱ ἀχαλίνωτοι ὄρμαι, αἱ ἀπληστοὶ ὀρέξεις, αἱ συγκινήσεις τῆς δαπανηρᾶς ζωῆς, αἱ παρακεκινδυνευμένα ἐπιχειρήσεις, τότε ἐγκαταλείπεται ἡ ἄγκυρα εἰς τὰ βάθη τοῦ λιμένος καὶ τὸ πλοῖον ἀκατάσχετον ὠθεῖται πρὸς τὸ ἄγνωστον. Ἄν τούλάχιστον ἔσωζε τὴν πυξίδα τῆς πίστεως! Φεῦ! Πρὶν ναυαγήσῃ ἐπὶ τῶν σκοπέλων ἀφῆρήθῃ ἡ ζωὴ αὐτῆς ἀπ' αὐτοῦ.

ΑΠΕΡΓΙΑΙ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚῃ

Τὸ κεντρικὸν γραφεῖον τῆς καταστατικῆς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐδημοσίευσε τὸ πόρισμα ἐρεύνης, τὴν ὁποίαν εἶχε διατάξει ἡ μεγάλη Δημοκρατία ἐπὶ τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1881—86 γενομένων ἐν τῇ χώρᾳ τῆς ἀπεργιῶν. Διαιροῦνται αὗται εἰς δύο κατηγορίας, διότι ἡ ἐνηργήθησαν ὑπὸ ἐργατῶν ἡ ἐνηργήθησαν ὑπὸ ἐργοστασιαρχῶν. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀπεργίας εἶναι κοινὸν ἀμφοτέρωθεν. Οἱ ἐργάται θέλουσιν αὐξήσῃν ἡμερομισθίου, οἱ ἐργοδότες θέλουσι τὸν περιορισμὸν αὐτοῦ. Μόνη ἡ μεταξὺ τῶν συμφωνία περικλείει τὴν ἁρμονίαν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀπεργίας τῶν ἐργατῶν, ἐν συνόλῳ κατὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν περίοδον, ἀναβιβάζονται αὗται εἰς 3,903 ἐπὶ 22,336 ἐργοστασίων. Τῷ 1881 ἀπεργίαι 471 ἐπὶ ἐργοστασίων 2,928, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀναλογοῦσι κατὰ μέσον ὄρον 6,2 ἀπεργίαι· τῷ 1882 ἀπεργίαι 454, ἐπὶ ἐργοστασίων 2105, ἀναλογία 4,6· τῷ 1883 ἀπεργ. 478, ἐργοστ. 2759, ἀναλ. 5,8· τῷ 1884 ἀπεργ. 413, ἐργοστ. 2367, ἀναλ. 5,3· τῷ 1885 ἀπεργ. 645, ἐργοστ. 2284, ἀναλ. 3,5· τῷ 1886 ἀπεργ. 1412, ἐργοστ. 9893, ἀναλ. 7,0. Προξενεῖ ἐντύπωσιν ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1886 ἐπίτασις τῶν ἀπεργιῶν, διότι εἶναι πλειότεραι τῶν ὄσων περιέλαβον τρία ὁμοῦ προηγούμενα ἔτη καὶ ἐπηρέασαν ἐργοστάσια πλειότερα τῶν ὄσων ἀπέβλεπον αἱ ἀπεργίαι κατὰ τέσσαρα προηγούμενα ἔτη. Οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὰς ἀπεργίας τῆς ἐξαετίας ταύτης ἐργάται ὑπολογίζονται εἰς 1,318,624. — Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀπεργίας τῶν ἐργοστασιαρχῶν, ἀναβιβάζονται αὗται ἐν συνόλῳ, κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον, εἰς 1753 ἐπὶ 2182 ἐργοστασίων ἀριθμούντων 173,995 ἐργάτας.

Αἱ ζημίαι τὰς ὁποίας ὑπέστησαν οἱ ἐργάται καὶ οἱ ἐργοστασιαρχαί, κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐξαετίαν, ἀναβιβάζονται εἰς 493.3 ἑκατομ. δραχμῶν, ἐξ ὧν 317 ἀφορῶσι τοὺς ἐργάτας (300 εἰς στέρησιν ἡμερομισθίων καὶ 17 εἰς ἐξοδα ὑποστηρίξεως τῶν ἀπεργιῶν) καὶ 176.3 ἀφορῶσι τοὺς ἐργοστασιαρχὰς (170.8 εἰς ζημίας καὶ 5.5 εἰς ἐξοδα ἀπεργικὰ). Ἐν γένει αἱ ἐκ τῶν ἀπεργιῶν τῶν ἐργοστασιαρχῶν γενόμεναι πρὸς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐρ-

γάτας ζημίας αναβιβάζονται εις 62.3 εκατομ. δρ., ενώ αι εκ των άπεργιών των έργατων είναι επταπλάσαι (431 εκατομ.). Ἡ μεγάλη λοιπὸν κίνησις ἀνήκει εις τοὺς μεγάλους ἀριθμοὺς καὶ ὡς ιδέα καὶ ὡς συμφορά.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΙΣ ΕΝ ΒΑΥΑΡΙΑΙ

Τὸ δρόμα τοῦ τελευταίου βασιλέως τῆς Βαυαρίας συνδέεται πρὸς τὴν βασιλικὴν ἐπιχορήγησιν αὐτοῦ. Ἀπὸ 2,915,000 δρ. κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀνέβη αὕτη εις 6,675,000 τῷ 1885, καὶ ὁμοίως πάλιν δὲν ἦτο ἀρκετὴ εις τοὺς φανταστικοὺς ὅρους τῆς ὑπάρξεως τοῦ δυστυχοῦς!

Ἡ πρὸ 100 ἐτῶν ἡγεμονικὴ χορηγία πρὸς τὸν ἐκλέκτορα τῆς Βαυαρίας διηρεῖτο εις 6 κεφάλαια α') διὰ τὸν ἡγεμόνα 236,060 φλωρίν. ἐξ ὧν 30,000 διὰ τὴν σύζυγόν του, 6,000 διὰ τὸ ἀνακτοβούλιόν του καὶ αἱ λοιπαὶ δι' αὐτὸν, β') διὰ τὸν οἶκον του 268,039 φλωρ. ἐξ ὧν οἱ ἱερεῖς τῆς αὐλῆς 12,082, ἰατροὶ 3,288, φαρμακοποιοὶ 4,241, ἐπιστάται 9,238, θαλαμοστόλαιοι 3,680, θαλαμηπόλαιοι 7,982, θυρωροὶ 2,707, παλάτιον Νυμφεμβούργου 5,595, ὄμ. Σλεϊσάιμ 2,692, ὄμ. Φυρστενρίδ 744, ὄμ. Λίχτενβεργ 382, λέμβοι Στάρνβεργ 707, ὑπηρεσία Νεβούργ 5,555, οἶκος τοῦ ἡγεμόνος 13,112, ὄμ. τῆς ἡγεμονίδος 4,500, ὄμ. τοῦ πρίγκιπος Καρόλου 1,725, ὄμ. τῆς πριγκιπέσσης Αὐγούστης 2,516, ὄμ. τῆς πριγκιπέσσης Καρολίνας 2,375, συντάξεις 12,226, ἐκκλησία 2,289, φαρμακεῖον 6,792, θεραπευτήριον 4,198, ἰδιαιτερον τοῦ ἡγεμόνος ταμεῖον 44,879, κτίρια 32,392, φωτισμὸς 13,810, θέρμανσις 28,202, θέατρον 38,102· γ') ὑπηρεσία τῆς ἡγεμονικῆς ἀκολουθίας 35,038 φλωρ., ἤτοι μισθοὶ 27,586 καὶ συντάξεις 7,452· δ') ὑπηρεσία τοῦ ἀυλαρχεῖου 218,338 φλωρ., ἤτοι μισθοὶ 40,329, συντάξεις 13,772, μαγειρεῖον 144,076, κῆποι 20,161· ε') ὑπηρεσία τοῦ σταυλαρχεῖου 354,378 φλ., ἤτοι μισθοὶ κλπ. 248,281, μουσικὴ 58,094, κυνήγιον 47,003· ς') χορηγίαι πρὸς τὰ μέλη τῆς ἡγεμονικῆς οἰκογενείας 258,710 φλωρ.